

24.7.2025

Vaasan hallinto-oikeudelle
vaasa.hao@oikeus.fi

VALITUS

ASIA, JOTA VALITUS KOSKEE

Pohjois-Suomen Aluehallintovirasto
Päätösnumero 85/2025 Dnro PSAVI/5729/2023
Antopäivä 17.06.2025
Hakija Agnico Eagle Finland Oy
Asia
Kittilän kaivoksen toiminnan olennainen muuttaminen ja uuden
CIL3-rikastushiekka-altaan rakentaminen

VALITTAJAT

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry

Villilohi – yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry
Y-tunnus: 3060368-9 (myöh. Villilohi ry)

Rajat Lapin Kaivoksille ry

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta ry

MÄÄRÄPÄIVÄ

24.7.2025

PROSESSIOSOITE

Sisli Piisilä
Toiminnanjohtaja

+35840 823 2443
lappi@sl.fi

SELVITYS ASIANOSAISUUDESTA:

Yhdistyksillä on valitusoikeus vesitalous- ja ympäristölupapäätöksessä perustuen Ympäristönsuojelulain 191 § ja vesilain 15 luvun 2 §:ään.

Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piirin säännöissä on todettu, että yhdistyksen tavoitteena on luonnon ja ympäristön suojeleminen (Liite 2, yhdistyksen säännöt). Yhdistyksen toimialueena on Lapin maakunta. Yhdistyksellä on siten valitusoikeus asiassa.

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry on valtakunnallinen luonnon- ja ympäristönsuojelun yhdistys. Kaivosvaltuuskunta edustaa myös kaivosten haitankärsijöitä. (Liite 3, yhdistyksen säännöt)

Rajat Lapin kaivoksille ry on valtakunnallinen luonnon- ja ympäristönsuojelun yhdistys, joka edustaa myös kaivosten haitankärsijöitä. Yhdistyksen kotipaikka on Rovaniemi. (Liite 4, yhdistyksen säännöt)

Villilohi – yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry on sääntöjensä mukaan valtakunnallinen ympäristön, virtavesien ja vaelluskalojen edunvalvoja. Yhdistyksen kotipaikka on Rovaniemi. (Liite 5, yhdistyksen säännöt)

YHTEENVETO

Lupa on lähtökohtaisesti kestävä johtuen kaivannaisjätteiden pitkäaikaisista vaikutuksista, pohjavesille aiheutuvasta vaarasta, purkuvesien vesipuitteidirektiivin vastaisuudesta erityisesti ekologisen ja kemiallisen tilan suhteen.

Toiminnan aloittaminen tulee kieltää, koska se tekee muutoksenhaun tyhjäksi. Laajennetusta toiminnasta tulee suurempi määrä jätettä, jonka pitkäaikaiset vastuut ja vakuudet eivät ole kunnossa. Vakuuden puute voi tehdä vaikutuksista peruuttamattomia.

CIL2 -alueen patovuodon ympäristöriskit ovat kohtuuttomat ja jäte on liukoisuuden puolesta vaarallista vaarallisempaa (kaatopaikkajäte edellyttäisi kiinteytystä) ja voisivat pilata alapuolista vesistöä pitkälle ml. Natura-suojellun Ounasjoen ja hyvin pitkäksi ajaksi. Natura-arviossa ei ole käsitelty pato-onnettomuuden vaikutuksia ja siten vaikutusten puuttumisesta ei voi olla tieteellistä varmuutta, vaan päinvastoin voidaan arvioida suhteellisen pienikin vuoto erittäin haitalliseksi.

Uuden CIL-3 jätealueen rakentaminen tuhoaa luonnontilaista aluetta toiminnanaloitusluvan mukaan 35 hehtaaria, ja on siten lähtökohtaisesti peruuttamatonta kaivosten ympäristölupakäytännön vastaisesti ¹.

Toimintaa ei voi aloittaa, koska sillä olisi peruuttamattomia vaikutuksia lähteisiin. Lähteiden hävittämistä voidaan myös tarkastella vesilain intressivertailun suhteen. Kaivostoiminnan haitat ylittävät edut yleisille ja yksityisille eduille, kun tarkastellaan kaivoksen pitkäaikaisia haittoja sulkemisen jälkeen, tämän vuoksi vesilain lupia mm. pohjaveden pumppauksille, vedenotolla ja lähteiden hävittämiselle ei voida myöntää. Kaivostoiminnan suorina etuina pidetään yksityistä etua kullantuotannossa, suora haitta on yhteiskunnan haitaksi jäävien jätteiden kuten arseeni-rikkirikastushiekkejätteen tuotto. Luvamukaisesta toiminnasta seuraa jätteiden vuoto ympäristöä pilaavasti satojen tai tuhansien vuosien ajan ja todennäköisesti useampi katastrofaalinen vuoto. Laittoman haitan estäminen on olisi äärimmäisen kallista ja tarkoittaisi esimerkiksi kymmenien miljoonien eurojen vedenpuhdistusta. Vesilain intressivertailu on siten selkeä peruste luvan hylkäämiselle.

Kaivoslain lunastus alueelle edellyttää lunastuslain mukaan myöskin, että hanke olisi yleisen edun mukainen, Koska näin ei ole, yhtiöllä ei ole laillista keinoa hankkia alueita. Tämän vuoksi vesilain ja ympäristönsuojelulain oikeuksia ei voida myöntää.

Lähteikön osalta tulee selvittää jo mahdollisesti tehtyjen toimien, kuten lähistölle tehdyn tien vaikutus, suunnitellun 1. rakennusvaiheen vaikutusalue mikroilmastoon ja pölyyn yhdessä muiden kaivoksen rakenteiden kanssa, sekä mahdollinen kaivoksen tunnelien kuivatusvaikutus. Lähteikköselvityksen 2024 mukaan, lähteikköjä onkin kaksi ja toisen reunassa on lapinleinikin esiintymä. Ensimmäinen lähteikkö on jo osin kuivunut 2023-24 välillä ja lähteikköihin liittyy lettoräme. Ympäristölupahakemuksen tihkupintaselvityksessä 15.4.2024 (liite 7) on vuoden 2023 raportti lähteiköstä. Siinä kerrotaan, että lähteen läheisyyteen on rakennettu tie rikastushiekka-alueita varten. Selvityksessä kerrotaan myös toisen erillisen mahdollisen lähdealueen tutkimuksesta. Kohde todettiin pintavesilammeksi. Raportissa kerrotaan, että vesi tulee alueelle kivijuottia pitkin. Lienee hyvinkin mahdollista, että juotin yläpäässä on lähde.

CIL3-alue olisi vaarallista vaarallisemman jätteen jätealue, johtuen erityisesti arseenin suuresta määrästä sekä liukoisuudesta. Vastaavan jätteen sijoittaminen tavalliselle vaarallisen jätteen kaatopaikalle ilman kiinteytystä olisi kielletty. Vaarallisen jätteen raja-arvot liittyvät oleellisesti myös kaatopaikkojen rakennusnormeihin. Kaatopaikan sijoittaminen vesistön läheisyyteen, suolle tai kallioruhjeiden päälle olisi kaatopaikka-asetuksen ja EU-lain perusteella laitonta. Jätealue on suunniteltu Seurujoen rantaan ja uhkaisi vastaavasti mm. Ounasjokea. KHO edellytti Terrafamen KL2 jätealueelta kallioruhjeselvitystä jälkikäteen.

¹ Kainuun ELYn lausunto Sotkamo Silverin sivukivi- ja rajamalmi-alueen laajennuksesta suoalueelle, jolla ei ole erityisiä luontoarvoja, ks. sivu 7, ja AVIn päätös olla antamatta toiminnanaloituslupaa uudelle alueelle, Sotkamo Silverin ympäristöluvan toiminnanaloituslupa päätös PSAVI päätös nro 44/2021, <https://ylupa.avi.fi/fi-FI/asia/1937599> (Liite 6)

Jätealue olisi lähes kaikkia Suomen kaatopaikkalainsäädännön vaarallisen jätteen kaatopaikkoja vaarallisempi, johtuen suuresta jätteen määrästä ja haitta-aineiden liukoisuudesta. Ainoat vertailukohdat lienevät Kokkolan suurteollisuusalueen ja Bolidenin vuosikymmenien takaisilla luvilla aloitettu kaatopaikka meren rannalla, sekä Kevitsan ja Terrafame-Talvivaaran vaaralliset kaivannaisjätteet, joita ei ole toistaiseksi lainvoimaisesti luvitettu vesistön välittömään läheisyyteen. Kaivannaisjätealueet ovat erityisen vaarallisia johtuen jätteen hajoamattomuudesta, erittäin suurista jätemääristä ja erittäin pitkäaikaisista vaikutuksista.

Kaivannaisjäteasetus edellyttää jätteiden geokemiallista karakterisointia kineettisillä testeillä ja tilastollisesti kattavaa näytteenottoa. Toisaalta pitoisuuksia voidaan verrata jätealueiden suotovesiin ja kaivoksen kuivatusvesien pitoisuuksiin. Suotovesien pitoisuudet sekä kaivoksen sulkemistratkeukset tulee määrittää kaivannaisjätedirektiivin ja -asetuksen mukaisesti. Kittilän selvitykset ovat hyvin puutteelliset ja myöhässä. Sulkemisessa tulee tarkastella louhos- ja tunnelisijoituksen vaihtoehtoja. Kaivannaisjätteiden vaikutuksen ohittaminen johtaa merkittäviin ympäristövahinkoihin tulevaisuudessa sekä taloudellisiin vahinkoihin yhteiskunnalle. Toisaalta, ohittaminen voi olla EU-oikeuden Iberpotash-päätöksen perusteella laitonta valtiontukea.

Korkein hallinto-oikeus ratkaisussaan KHO:2023:993 toteaa, että Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on katsottu jäsenvaltiolla olevan velvollisuus evätä hanke, joka voi johtaa pintavesimuodostuman tilan heikkenemiseen tai vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen (asia C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. vastaan Saksan valtio, ns. Weser-tuomio). Jo toiminnanaikaiset sulfaattipäästöt heikentävät vesistön ekologista tilaa esimerkiksi piilevien, pohjaeliöiden sekä vesikasvien kuten näkinsammaleen suhteen. Sulfaatti aiheuttaa myös kalojen elohpeapitoisuuden nousua. Ksantaattipäästöt heikentäisivät todennäköisesti myös myös ekologista tilaa. Selvitykset esimerkiksi harvinaisempien suola-aineiden, kuten litiumin, strontiumin, kloridin ja bromidin sekä kokonaissuolapitoisuuksien, sekä harvinaisten maametallien ja asbestien osalta puuttuvat.

Jo toiminnanaikaisia vesipäästöjä ei pystytä hallitsemaan kunnolla. Entiset saastuneet pintavalutuskentät eli suot joille jätevedet johdettiin, vuotavat pilaantuneita vesiä, tarkkailu suon reunassa on haastavaa ja viralliset tarkkailupisteet eivät kuvasta koko saastumista suoalueiden reunoita.. Kaivos on vuotanut luvattomasti vesiä ympärysojista, valittajilla on tutkimustuloksia. Purkuputki sen viereen kaivettu valtaoja on muuttanut myös soiden valuma-alueita ja ojien virtauksia sekä johtaa saastuneita vesiä suo-alueilla luvattomalla tavalla.

Kittilän kaivoksen lupahakemuksessa ja sitä koskevassa lupapäätöksessä tai sen ehdoissa ei ole esitetty sellaisia ratkaisuja, jotka varmuudella tai edes suurella todennäköisyydellä poistaisivat sen mahdollisuuden, että hanke nyt esitetyllä tavalla toteutettuna voisi johtaa pintavesimuodostuman tilan heikkenemiseen tai vaarantaa hyvän tilan saavuttamisen Loukisella ja Ounasjoella. Ounasjoella ekologinen tila suunnitellun kaivoksen vaikutusalueella on luokiteltu olemaan hyvässä tilassa. Siitä, että Natura-alueen

suojeluarvoja ei heikennetä, pitää olla tieteellinen varmuus. Tätä ei ole vaan on tieteelliset perusteet olettaa, että ekologinen ja kemiallinen tila heikkenee ja tämä vaikuttaa esimerkiksi vaelluskaloihin.

Vaadimme

- luvan kumoamista pääosin, erityisesti uusien ja laajennettaviksi suunniteltujen jätealueiden osalta ja toiminnan laajentamisen osalta
- kaivostoiminnan keskeyttämistä, kunnes lupa-asia olisi lainvoimaisella lupapäätöksellä ratkaistu, toissijaisesti toiminnankeskeytystä edellytetään uusia jätealueita vaativan toiminnan osalta
- tiukennettujen luparajojen tiukentamista tai toissijaisesti pitämistä voimassa
- korotettujen/lisättyjen vakuuksien korottamista edelleen, tai toissijaisesti pitämistä voimassa kohdistuen nykyiseen toiminnanlaajuuteen ja jätealueisiin, sekä toissijaisesti luvan voimassaolon rajoittamista lyhyemmäksi ajaksi
- jätteille tonnikohtaisia vakuuksia, jotka kattavat jätteiden sijoittamisen louhoksiin ja tunneleihin tai stabiloinnin/kiinteytyksen maanpinnalle. Varovaisuusperiaatteella vakuuden CIL-jätteille tulee olla 100 euroa/tonni ml. vanhat jätteet

Lupapäätös ei sisällä ympäristönsuojelulain 63 § edellyttämää määräystä yhteistarkkailusta, joka olisi tarpeen, koska jo tällä hetkellä Kemijoen vesistöön laskevat jätevesiä Kittilän kultakaivoksen lisäksi Kevitsan monimetallikaivos Sodankylässä ja AVI on myöntänyt purkuputken rakentamista koskevan ympäristöluvan Suhangon kaivokselle.

Vaadimme myös ympäristövaikutusten arviointia ja tarkempia lupaselvityksiä käsittäen

- a. jätteiden pitkäaikaiset vaikutukset pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään myös aikana jolloin ns. tiivisrakenteiden muovit ja bentoniittimattojen akryyliamidikudokset ovat hajonneet
- b. kaivosonnettomuuksien vaikutukset ml. haitta-aineiden vesistö-, pohjavesi- ja terveysvaikutukset
- c. kallioruhjeissa jätealueilta leviävien pohjavesien vaikutukset sen jälkeen kuin pohjarakenteiden synteettiset polymeerit ovat hajonneet
- d. purkuvesien komponenttien ympäristövaikutukset käsittäen
 - i. raskasmetallien, kuten nikkelin, sinkin ja antimonin vaikutukset;
 - ii. Sulfaatin, kloridin, litiumin ja bromidin muiden suolaionien vaikutukset,
 - iii. ksantaatin ja niiden hajoamistuotteiden vaikutukset;
 - iv. arseenin kertyminen ja sen ympäristövaikutukset
 - v. asbestikuidut vesissä
- e. asbestimineraalien esiintyminen ja vaikutukset, menettelyt asbestien poistamiseksi ilmasta ja vesistä ja näistä syntyvien jätteiden käsittely, kaivokselta vapautuvan asbesti kertyminen luontoon ja sen terveys ja ympäristövaikutukset
- f. jätealueiden rakenteiden parhaan saatavilla olevan tekniikan mukaisuus
- g. vakuuksien tarve huomioiden pitkäaikaisen vesien puhdistuksen ja jätealueiden puiden poiston sekä rakenteiden korjaamiseen pitkien aikojen kuluessa, kun pitkä aika on vähintään 5000 vuotta.

- h. jätteiden sijoituksen vaihtoehdot ml. rikastushiekkojen sijoittaminen louhoksiin ja tunneleihin, vaihtoehtona myös yhteissijoituksena sivukiven kanssa.
- i. luvattomien kaivosvuotojen sekä pintavalutuskenttien vaikutukset erityisesti länsipuolen ojasta ja ympärysojilta
- j. purkuputken ojituksen ja tielinjojen vaikutukset suoalueiden valuma-alueisiin ja vesitaseisiin.

VAATIMUKSET

Toiminnanaloittaminen ja jatkaminen loppusijoituksena ja tähän liittyvien rakennelmien tekeminen

- 1) Luvanmukaisen toiminnan aloittaminen erityisesti CIL-rikastushiekkojen jätealueiden osalta tulee kieltää, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.
Voimaan jäävää lupaan on kirjattava määräys:
Jätteiden väliaikainen ja loppusijoittaminen sekä lisäjätealueiden rakentaminen, on kiellettävä kunnes toiminnalla on
- kattava YVA käsittäen pitkäaikaiset vaikutukset, käsittäen erityisesti pinta- ja pohjavesipitoisuudet myös suojakerrosten eroosion ja rikkoutumisen pitkien aikojen jälkeen, sekä asbestimineraalien pöly- ja vesivaikutukset
- kaivannaisjäteasetuksen ja parhaan saatavilla olevan teknologian selvitykset sekä
- näihin perustuvat lainvoimainen ympäristö- ja vesitalouslupa käsittäen jätteiden vaikutukset pitkien aikojen kuluessa kaivoksen sulkemisen jälkeen.

Luvan osittainen hylkääminen

- 2) Lupa on osittain hylättävä siltä osin kun se ei tiukenna luparajoja ja myöntää oikeuksia uusiin toimiin erityisesti CIL-2 alueen korottamisen, CIL-3 -alueen rakentamisen ja rakenteiden hyväksymisen osalta, sekä kaivannaisjäteasetuksen selvityksien ja sulkemissuunnitelmien, jätteiden loppusijoitukseen ja kaivoksen sulkemiseen liittyvien ratkaisujen osittaisenkaan hyväksymisen osalta
Tiukennettuja luparajoja pyydetään edelleen tiukennettavan. Lupa on hylättävä mm. luonnonsuojelu- YVA- ympäristö- ja vesilainsäädännön vastaisena.
- 3) Vaadimme vakuuksien korotusta vaarallista vaarallisempien ja vaarallisten kaivannaisjätteiden, kuten CIL-rikastushiekkojen osalta, tasolle 100 euroa / tonni, selvityksiä, uusia lisävaatimuksia ja tarkkailun mahdollisia parannuksia toissijaisten vaatimusten mukaisesti.

Lupa on määrättävä tonnikohtainen *lisävakuu*s erityisesti vaarallisille jätteille, joko yhtenä kertavakuutena 100 euroa/tonni tai vakuutena, joka maksetaan vuosittain, esimerkiksi 10 euroa tonni kunnes jätteet on asianmukaisesti käsitelty. Vakuuden tulee kattaa jätteen vaihtoehtoisten käsittelyn kustannukset, erityisesti runsasrikkisimpien rikastushiekkojen ja sivukivien sijoitus avolouhokseen sekä tunneleihin ja tarvittava kiinteytys ja tai hyvin pitkäaikaiset suojarakenteet louhoksen

pinnoille ja kalliorakoiluihin.

On ilmeistä, että esitetty vakuus on merkittävästi pienempi, kuin mitä tarvitaan, joten se tulee saattaa lainvoimaiseksi joka tapauksessa.

Luvan määräaikaisuus

- 4) Lupa tulee määrätä määräaikaiseksi 1.7.2026 asti ja uusi lupa on haettava 31.12.2025 mennessä

Katsomme, että luvan korjaaminen ei voi mitenkään poistaa esitettyjä ongelmia, mikäli lupa kuitenkin pidetään voimassa kumottaviksi ehdotetuin osin, jätteiden käsittelyn osalta tulee:

Luvan toissijainen palauttaminen

- 5) Lupa tulee palauttaa valituksen alaisilta osin, erityisesti jätteiden käsittelyn ja sijoittamisen osalta, palauttaa AVI:lle ohjauksella, että hylkäämisperusteluissa esitetyt asiat, kuten kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset käsitellään lain edellyttämällä tavalla. Hakija tulee velvoittaa valitsemaan kestävämpi lähestymistapa jätteiden käsittelyyn sekä selvittämään jätehierarkian mukaiset vaihtoehdot kustannuksineen.

Vaadimme luvan palauttamista lukuunottamatta vakuuksien korotusta, selvityksiä, uusia luparajoja kiristäviä lisävaatimuksia ja tarkkailun mahdollisia parannuksia. Rikastushiekkojen sijoittamista väliaikaisesti vesivarastoaltaaseen ennen louhossijoitusta tulee tutkia vaihtoehtona uuden alueen perustamiselle joen rantaa.

Ympäristövaikutusten arviointi

- 6) Toiminnanharjoittaja on veloitettava tekemään kattava ja ajanmukainen ympäristövaikutusten arviointi käsittäen hylkäämisperusteluissa esitetyt asiat, kuten jätealueista johtuvat kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset sekä että, korvattavat haitat käsitellään lain edellyttämällä tavalla.

Jätteiden sijoituksen ympäristövaikutusten arvioinnissa (YVA), tulee käsitellä jätteen käsittelyn vaihtoehdot käsittäen erityisesti

- i) hyötykäyttöön soveltumattomien rikki-pitoisimpien rikastushiekka- ja sivukivijätteiden sijoittamisen avolouhokseen,
- ii) jätteiden pysyvään kiinteytykseen/stabilointiin perustuvat eri vaihtoehdot louhoksessa ja muualla sekä
- iii) jätteiden erityisesti valikoitujen ja paremmin rikastettavien rikki-pitoisimpien jätteiden hyötykäyttö. On tiedossa, että esimerkiksi Boliden on selvittänyt rikki-pitoisen rikastushiekan jalostusta metalli- ja rikkituotteiksi.

YVA:n tulee käsitellä myös kunkin jättejakeen asbestipitoisuudet ja näistä johtuvat ympäristö- ja terveysriskit myös pitkien aikojen kuluessa.

YVA:n tulee käsittää myös maankäyttö-, vesienkäyttö- ja elinkeinovaikutukset eri vaihtoehtoissa myös pitkien aikojen kuluessa.

Vaikutuksina maankäyttöön tulee erityisesti selvittää

i) puiden poiston tarve pintarakenteiden suojaamiseksi, joka on todettu Terrafamen suunnitelmissa,

ii) mahdollisiin peittorakenteisiin tarvittavan maanoton vaikutukset sekä

iii) aitojen ja muiden esteiden sekä niiden uusimisen tarve

Elinkeinojen suhteen tulee selvittää vaikutukset erityisesti poronhoitoon, kalastukseen marjojen ja sienien keräilyyn, virkistys- ja mökkeilytoimintaan sekä matkailuun.

Vesistö-, pohjavesi ja maaperävaikutuksista tulee selvittää pitkäaikaiset ympäristölaatuhaavat ja niistä seuraavat elinkeino- ja sosiaalisten haittojen kustannukset ja vahingot.

YVA:ssa tulee verrata vaikutuksia eri loppusijoitus vaihtoehtoilla rahallisesti ja sosiaalisesti pitkien aikojen kuluessa huomioiden suunnitelmien pitkäaikaiset kustannukset. Mikäli vaihtoehdossa on tarve esimerkiksi jätealueiden tai louhoksen pitkäaikaiseen huoltoon sekä vesien käsittelyyn, tulee sitä vastaavaan pitkäaikaiset kustannukset ja vakuusjärjestelyt selvittää yksityiskohtaisesti.

Kaivannaisjäte-, vesipuite ja pohjavesidirektiivin sekä toisaalta luontodirektiivien ja Natura-sääntöjen vastaisia vaikutuksia käsittävät vaihtoehdot pitää sulkea pois varovaisuusperiaatteella.

Eri YVA:n vaihtoehtoissa tulee selvittää menettelyn kustannukset pitkien aikojen kuluessa laskettuna 1000 vuotta ja 10 000 vuoden kuluessa.

Vaikuttaa ilmeiseltä, että pysyvästi stabiiliin ja haitta-aineita päästämättömän ratkaisun kustannukset ovat nykyisiä suunnitelmia edullisemmat pitkien aikojen kuluessa.

Lupamääräysten korjaus ja lisäykset

- 7) Lupa tulee kirjata määräys kaivannaisjätteiden tilastollisesti ja kaivannaisjäteasetuksen standardin mukaisesti kattavasta karakterisoinnista kosteuskammiokeinein sekä suotovesien mallinnuksesta näiden perusteella ja tähän perustuvasta sulkemissuunnitelmasta, käsittäen jätteiden louhos- ja tunnelisijoituksen sekä rikastushiekan ja sivukiven yhteissijoituksen, sekä rikastuksen vaihtoehdot, joissa rikastetaan korkeamman pitoisuuden rikki- ja arseenirikasteet erilliseksi tunnelisijoitettavaksi tai hyötykäytettäväksi fraktioksi.
- 8) Jätealueilta tai louhoksesta tulevien ympäristölaatonormit ylittävien, asbestikuituja käsittävien, yli kaksi kertaa vesistön luonnollisen sulfaatti- suola-, metalli- ja arseenipitoisuuden ylittävät ja muutoin haitallisten suoto/jätevesien laskeminen pintavesiin, pohjavesiin, avolouhokseen ja ympärysojiin tulee kieltää kaivoksen sulkemisen jälkeen.

- 9) Jätevesien sekoittumisvyöhykkeet tulee kieltää sulkemisen jälkeen. Sulkemissuunnitelman mukaiset louhosjärvet tulee mallintaa verraten vaihtoehtoon, jossa pahimmat jätteet stabiloidaan louhokseen. Mahdollisilla louhosjärvillä tulee olla vesilain käsittely ja intressivertailu.
- 10) Jätteiden luokitus on korjattava ja vaarallisten happoa muodostavien, haitta-aineita muuten vuotavien ja kuituisten sekä asbestijätteiden sekoittaminen muihin jätteisiin tulee kieltää.
- 11) Vaaralliset jätteet, kuten CIL- ja NP- rikastushiekat kaivannaisjäteasetuksen normeilla happoa muodostava kivi ja muut haitta-aineita tuottavat kivet sekä asbestia sisältävät kivet tulee määrätä sijoitettavaksi tarvittaessa stabiloituina avolouhokseen tai tunneleihin.
- 12) Vakuuksissa tulee huomioida alueen purkaminen sekä vaarallisten jätteiden kuten happoa muodostavan kiven kivi ja muut haitta-aineita tuottavat kivet ja asbestia sisältävät kivien lainmukainen loppusijoitus, kuten jätteen stabiloiminen louhokseen. Toiminnanharjoittaja on veloitettava aloittamaan jätteiden stabiloinnin koetutkimus avolouhoksessa.
- 13) Vakuuksissa tulee huomioida alueen luonnontilan palauttaminen entiselleen.
- 14) Vakuuksia varten tulee selvittää ja huomioida kulut sulkemisen jälkeisistä toimista ainakin tuhansien vuosien ajan kuten:
 - i) alueen pysyvä vedenpuhdistus,
 - ii) alueen pintarakenteiden ja vedenjohtamisjärjestelmien korjaukset,
 - iii) alueen pohjarakenteiden ja salaojitusten korjaukset,
 - iv) alueen lähteiden, norojen ja purojen tarkkailu,
 - v) sivukivi- ja rikastushiekka-alueelta isojen puiden poisto vähintään 10 vuoden välein,
 - vi) vakuus pohjavesien, pintavesien ja maaperän väistämättömän pilaamisen korvaamiseksi
- 15) Rakentamisessa, mukaan lukien padot, tulee kieltää vaarallisten jätteiden kuten happoa muodostavan tai asbestia sisältävän kiven ja rikastushiekan ja muiden vastaavien jätteiden ja mineraaliainesten käyttö. Sivukiven ja muiden jätteiden rikkipitoisuuden raja on 0.1%.
- 16) Alueelle, jolla läjitys on valmis, tulee määrätä väliaikainen peitto jäteveden muodostumisen ehkäisemiseksi. Väliaikainen peitto voi olla vettä esimerkiksi läpäisemätön suojakangas tai pressu, jonka ylläpitoon ja korjauksiin tulee olla vakuudet loppusijoitusaikaan asti.
- 17) EU-laatunormit tulee määrätä raja-arvoksi alapuoliseen vesistöön, koska sekoittumisvyöhykettä ei ole esitetty alapuoliseen vesistöön. Laatunormien valvomiseksi valvottavat aineet kuten elohopea, lyijy, kadmium ja nikkeli tulee mitata vähintään kerran kuukaudessa asetuksen edellyttämällä tavalla riippumattoman konsultin toimesta. Merkittävälle haitta-aineille on myös asetettava luparajat tai tiukemmat ekologisesti kestävät luparajat itoisuus- ja kuormitusrajoina,

uraani tulee määrittää tarkkuudella 0.1 µg/L.

Tarkkailun tarve on selvitettävä ja tarkkailu järjestettävä myös negatiivisille ioneille kloridi, fluori, ja bromidi ja jodidi. Ravinteiden ja eri tyyppiaineiden pitoisuudet, erityisesti ammoniumtyppi, nitraatti ja nitriitti tulee selvittää.

- 22) Kalataloustarkkailuun on lisättävä nikkelin ja tarvittaessa kuparin sekä harvinaisten maametallien ja polonium-210n mittaukset relevanttien kalojen sisäelimistä, erityisesti maksasta ja munuaisista sekä kiduksista. Mädin ja sukurauhasten saastuminen on myös selvitettävä.
- 23) Jos suolapäästö sallitaan, tulee kalojen elohopeatason nousu sekä vesistöalueen ekologinen heikkeneminen korvata. Vastaavasti tulee korvata muut ekosysteemiä haittaavat laatu- ja ympäristönormien tai muiden aineiden päästöt vesistöön luonnontilasta ja luontoarvoja heikentävinä päästöinä.
- 24) Maanotto on kiellettävä peittorakenteisiin, kunnes sillä ja koko hankkeella on kattava YVA ja lainvoimainen ympäristölupa. Toissijaisesti maanoton kaikki vesi- ja ympäristönsuojelulain vaikutukset on määrittävä selvitettäväksi.
- 25) Jäte- ja sulkemisselvitykset on ratkaistava lainvoimaisiksi, tai toissijaisesti toimeenpanokelpoisiksi, ennen kuin tälle luvalla annetaan toimeenpano-oikeus.
- 26) Kaivannaisjätteiden suotovesille tulee määrätä tarkkailu jätealueiden sisällä sekä kohdissa, joissa vedet päätyvät pinta- ja pohjavesiin.
- 27) EU-normien ympäristölaatu- ja sulfaatin ja muiden merkittävien haitta-aineiden tarkkailupisteet tulee määrätä alkaen Loukisen purkupaikalta ja haitallisten vesien vuotokohdista, erityisesti länsipuoliselta ojalta.
- 28) Pölylaskeumasta aiheutuva metallien, arseenin, sekä suola-aineiden erityisesti sulfaatin, magnesiumin, litiumin ja strontiumin, kloridin, fluoridin ja bromidin sekä asbestimineraalien ja kuitujen päästö on selvitettävä ja sille on asetettava rajat.
- 29) Mikäli edellisistä yksityiskohtaisista määräysvaatimuksista ei määrätä voimaan jääviä lupamääräyksiä lupaan, pyydetään määräämään näitä koskeva selvitysvelvollisuus lupaan sen seuraava tarkistusta varten.
- 30) Kaivoksen vaikutuksista tulee järjestää vesilain intressivertailu huomioiden arseeni- ja sulfidipitoisten CIL-rikastushiekkojen pitkäaikaiset vaikutukset haittana yhteiskunnalle.
- 31) Sulkemisselvitys mukaan lukien pintaratkaisut tulee käsitellä samassa luvassa kaivannaisjättesuunnitelman, sulkemissuunnitelman ja ns. peittoratkaisujen kanssa vertailla maanalaisiin sijoitusratkaisuihin ja näiden kuluihin tuhansien vuosien kuluessa.
- 32) Kaivosonnettomuuksien riskit pinta- ja pohjavedelle sekä maaperälle tulee selvittää ja niitä varten tulee määrätä kattavat vakuudet.

PERUSTELUT

Katsomme, että valitukseen sisältyy seuraavia Suomen ja EU-lainsäädännön oikeuskysymyksiä ja valituksen hyväksyminen on välttämätöntä seuraavista syistä:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia hallinto-oikeuden ratkaistavaksi; katso kohdat kohdat a-d. sekä 1.-10. alla
- 2) asian saattamiseen hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; kohdat a-d. sekä 1.-10. alla,

ja
- 3) valituksen myöntämiseen on muu painava syy: päätös vaarantaa ympäristön turvallisuuden sekä naapurien ja elinkeinojen oikeudet ja on siten perustuslain vastainen, katso kohdat a-d. ja 1-10.

Haemme muutosta erityisesti, johtuen seuraavista ongelmista:

A. Kaivannaisjätteet

Keskeisiä ongelmia

Luvassa myönnettäisiin suuri lupa uudelle syanidirikastushiekan altaalle CIL3 sekä vanhan CIL2-altaan korotukseen ilman riittäviä kaivannaisjätedirektiivin mukaisia selvityksiä jätteiden pitkäaikaisesta käyttäytymisestä sulkemisen jälkeen. Syanidirikastushiekan arseeni-, metalli- ja sulfidipitoisuudet ovat hyvin korkeita ja ongelmallisia. Syanidirikastushiekan liukoinen arseenipitoisuus on ylittänyt vaarallisen jätteen normit ja ollut lähtökohtaisesti alkuperäisestä luvituksesta oleellisesti poikkeavaa. Myös jäännössyanidi olisi merkittävä ongelma sulkemisen jälkeen aikana, jolloin syanidia ei poistettaisi.

Luvasta seuraa myös lisää oikeuksia happamia valumia aiheuttavan sivukiven käyttöön padoissa ja suurempaan sivukiven käyttöön.

Johtuen operaation kalleudesta ja laajuudesta sekä valtavista ympäristövaikutuksista ml. miljoonien tonnien jätealueet, toimenpide on vaarassa muodostua peruuttamattomaksi. Ruotsissa Boliden on Aitikissa joutunut kaivamaan auki suuren jätealueen johtuen jätteistä tulevasta valumasta.

Yhtiö ja AVI koettavat hivuttaa erittäin suuret ja vaaralliset läjitykset ja kasojen ilmeisen kestäättömän peittämisen loppusijoitusratkaisuksi määräaikailla luvilla. Tämä on erityisen ongelmallista Kittilän syanidirikastushiekkojen (CIL) osalta.

Toisaalta voidaan arvioida, että sulkemiskorjaus ei ole riittävä ja toimiva edes suhteellisen lyhyttä aikaa, johtuen kasojen tiivisrakenteiden hajoamisesta, eroosiosta ja peiton puutteellisuudesta. Suunnitelluissa rakenteissa on lukuisia puutteita, joista liitteenä Peter W. Brandtin asiantuntijalausunto liitteenä (Liite 8, liitteet 8.1-8.5). Tämä tekee esitetyistä rakenteista myös parhaan saatavilla olevan teknologian (BAT) vastaisen. Rakenteen myöhempi paksuntaminen ei poistaisi perusongelmaa, että suotovesiä ei pystytä hallitsemaan todellisuudessa pitkiä aikoja. Nykyisessä kaivannais- ja sulkemissuunnitelman versiossa ei ole uskottavaa selvitystä jätteiden käsittelystä ja pitkäaikaisten vaikutusten selvittämisestä tai hallitsemisesta. Erityisesti ei ole selvitty vesien käsittelyä ja alueiden korjausta ns. tiivisrakenteiden rikkoontuessa. Kyseessä on lyhyehköksi ajaksi suunniteltu lumeratkaisu, joka ei ole tosiasiaa teknisesti ja tieteellisesti perusteltu.

YSL 1 §:n mukaan lakiin perustuvan ympäristöluvan tarkoituksena on "ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, ehkäistä ja vähentää päästöjä sekä poistaa pilaantumisesta aiheutuvia haittoja ja torjua ympäristövahinkoja; Tästä näkökulmasta oikea menettely tässä tilanteessa on jättää kaivoksen laajennukset tekemättä sekä toiminnan että jätteiden osalta. Pitkäaikaiset ratkaisu sijasta tulisi nostaa vakuutta niin, että se kattaisi varmuudella kestävämmät ratkaisut, ml. jätteiden louhos- ja tunnelisijoitukset. Tarvittaessa sivukivikasoille voidaan tehdä väliaikainen peitto, esimerkiksi kaatopaikkamuovilla, mikä ratkaisuna maksaa ehkä 10 % esitetystä eikä vaadi moreenin ottoa.

Päätös vaikeuttaa tai estää paremman ratkaisun, eli suurimman osan jätteistä ja erityisesti pahimpien jätteiden sijoittamisen ja stabiloinnin louhokseen ja tunneleihin, niin ettei pinta- ja pohjavesien pilaantumista tapahdu pitkienkään aikojen kuluessa. Luvassa vahvistetaan arseenin osalta vaarallisen jätteen normit ylittävien sulfidia, rikkiä, metalleja, ksantaatteja sekä syanidia ja asbesteja sisältävien jätteiden sijoitusta rikastushiekka-alueille.

Yhtiö on mahdollisesti väistänyt louhossijoituksen selvitystä väitteellä, että se olisi kaivoslain vastainen. Kuitenkin KHO:lla on EU-oikeuden ennakkoratkaisu, että jo ennen kaivannaisjätedirektiiviä EU:n jätelainsäädäntö meni kaivoslain ylitse. Ko. ennakkoratkaisua on käytetty Dragon Miningin luvassa Orivedellä. Tässä lupakäsittelyssä AVI on edelleen sysännyt louhossijoituksen käsittelyn myöhempään lupaan ja saattaa pakottaa valitun ratkaisun pysyväksi.

Keskeisiä oikeuskysymyksiä:

- a. Saako toistaiseksi voimassa olevalla luvalla tai edes määräaikailla luvalla päättää kaivoksen sulkemistoimesta, joka on tarkoitettu pysyväksi, joka on käytännössä peruuttamaton ja aiheuttaa valtavia ympäristö- ja terveysvaikutuksia, tai osin jättää

- oleelliset sulkemistoimet avoimiksi ja sallia suurten läjitysten tekeminen ilman riittäviä vakuuksia?
- b. Saako käytännössä pysyviä ja erittäin suuria päätöksiä tehdä ilman tosiasiallisia ja uskottavia kaivannaisjätedirektiivin edellyttämiä selvityksiä?
 - c. Miten pitkän ajan sulkemiskorjausten tulee näyttää tai arvioida toimivan kaivoksen sulkemisen jälkeen? Riittääkö 200 vuotta?
 - d. Tuleeko jätteenkäsittelyn vaihtoehdot kuten louhossijoitus selvittää ennen todennäköisesti pysyväksi muodostuvaa päätöksentekoa? Tuleeko vakuuksien olla varovaisuusperiaatteen mukaisesti kattavat, huomioiden avoinna olevat vaihtoehdot kuten jätteiden louhossijoitus?
 - e. Tuleeko sulkemiskorjauksissa noudattaa edes BAT:n mukaista tekniikkaa? Tuleeko tämän koskea rakenteiden vedenläpäisevyyttä kauttaaltaan? Riittääkö keskimääräinen arvioitu vedenläpäisevyys, jos rakenteeseen saa laittaa kiviä, jotka tekevät sen käytännössä "reikäiseksi"?
 - f. Onko luvassa tosiasiallisesti kysymys kaivannaisjätedirektiivin ohittamisesta, ja siitä tulevassa hyödyssä laittomasta valtion tuesta vrt. EU-oikeuden Iberpotash-päätös?
 - g. Tuleeko sulkemisen jälkeisiin vaikutuksiin ja esimerkiksi louhosjärviin soveltaa vesilain intressivertailua?
 - h. Tuleeko sulkemisen jälkeisten vaikutusten ja onnettomuuksien riskejä tarkastella varovaisuusperiaatteella

Yksityiskohtaisempia kaivannaisjäteoikeuskysymyksiä

1. **Jäteratkaisut ainakin maan pinnalla ovat lähtökohtaisesti vesipuitteidirektiivin ja kaivannaisjätedirektiivin vastaisia johtuen jätteiden laaduista, määrästä sekä tiiviiden/kapselointiratkaisujen kuten muovin ja suotavien rikastushiekkapatojen kestoästä.** Jätealue on jo lähes hallitsemattomassa tilassa ja pilaa laittomasti pinta- ja pohjavesiä ja edellyttää jatkuvaa aktiivista vesienkäsittelyä. Jätteiden laatu ja vaikutukset tulee selvittää ympäristölupaan.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Vaasan Hallinto-oikeuden ja KHO:n päätöksiin koskien eri kaivosten jätteitä

Kaivannaisjäteselvitykset on edellytetty Sotkamo Silverin, Dragonin Sastamalan ja Jokisivun luvissa sekä Mieslahden kaivoksen luvissa (lainvoimainen KHO:sta).

Yleistä

Kaivoksen suurin vaikutus koko elinkaaren aikana on tässäkin tapauksessa jätteiden haitat. Oikeudenkäytön yhtenäisyyden kannalta on ongelmallista, että tässä tapauksessa kaivannaisjätesuunnitelmaa ei ole vaadittu lupaan, vaikkakin se on velvoitteena hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista.

Katsomme, että Kittilän kaivoksen edellisissä päätöksissä sinänsä hyvää on, että jätteenkäsittelyn pitkäaikaiset vaikutukset ja kestävämmät vaihtoehdot tulee selvittää. Nämä selvitykset olisi tullut esittää ympäristölupahakemuksen yhteydessä. Vaikutukset ja vaihtoehdot ovat YVA-kysymys, kohta 2 alla.

Ympäristölupa-erityisesti kaivannaisjätedirektiivin perusteella tarvittavat selvitykset

Ympäristöluvan selvitysten osalta lupa on aluehallintovirastossa hyväksytty tosiasiallisesti ilman kaivannaisjäteasetuksen selvityksiä, toisin kuin mitä Vaasan HaO edellytti äskettäin käsitellyiltä Mieslahden ja Sotkamo Silverin luvilta. Keskeisiä selvityksiä oli lykätty PSAVI:n päätöksillä useita kertoja. Valituksenalaisessa päätöksessä ei ole perusteltu, miksi siinä ei tarvita jätteiden YVA:a sekä kaivannaisjätedirektiivin ja -asetuksen mukaisia selvityksiä, ja miksi se on hyväksytty puutteista huolimatta.

Prosessissa jää kaivannaisjätteselvityksen osalta epäselväksi, miten ja minkä tahon toimesta toiminta voitaisiin korjata kestäväksi jälkiselvityksillä, jos kaivoksen sulkemiselle annetaan esitetty lupa.

Viittaamme kivilajien haitallisuuteen, asbestiin, raskasmetalleihin seuraavassa kohdassa sekä sulfaattiselvitykseen (Liite 9 sulfaateista, liite 15 asbestista).

Paras saatavilla oleva teknologia (BAT)

Kaivosten ympäristölupien valituspäätöksissä on edellytetty kaivannaisjätteitä koskevaa parhaan saatavilla olevan teknologian (BAT) asioita, jotka ovat jääneet selvittämättä ja puuttumaan.

Kaatopaikkojen rakenteet

Kaatopaikkojen alapuoliset ruhjeet on selvitettävä, kuten Terrafame-päätöksissä. Selvitys voi vaikuttaa kaatopaikan sijaintiin. Kaivannaisjäteasetuksen mukaiset selvitykset ja tarkastelut voivat myös johtaa siihen, että hyväksytyt rakenteet eivät ole riittäviä.

Ympäristövaikutusten arvioinnin tarve

- 2. Vaarallisilta ja pitkäaikaisesti haitallisilta jätteiltä puuttuu lain edellyttämä ympäristövaikutusten arviointi, myöskin merkittävimpien sulkemisen jälkeisten vaikutusten osalta.** YVA:a ei myöskään ole tehty vireillä olevaan lupaan. Holtittomuus tästä johtaisi edelleen kymmenien miljoonien jätetonniin kestämättömään sijoitukseen.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Vaasan Hallinto-oikeuden päätökseen 2024 koskien Keliberin kaivosta. Oikeus päätteli YVA-

ja kaivannaisjätedirektiiveistä, että YVA-velvollisuus koskee suoraan kaivannaisjätteitä.

KHO oli aikaisemmin kumonnut YVA:n tarpeen Kittilän tapauksessa harkinnanvaraisen YVA:n perusteella, vaikka jätteet ovat kertaluokkia YVA-hankeluettelon jätteitä vaarallisempia. Tälle ei valitettavasti ole esitetty luonnontieteellistä perustelua. Harkinnanvaraisen YVA:n tarvetta voidaan myös perustella seuraavasti: koska kyseessä on kaivoksen pitkällä ajalla suurin ympäristövaikutus, ei voi olla kestävää jättää sitä YVA:n ulkopuolelle.

3. Kaivannaisjätealueen alla olevia kallioruhjeita ja pohjavesiolosuhteita ei ole selvitetty riittävällä tavalla

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa AVI:n, Vaasan hallinto-oikeuden ja Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin koskien Terrafamen kaatopaikkoja ja jätealueita. PSAVI hylkäsi Kortelammen sakkakaatopaikan. Vaasan HaO ja KHO palauttivat Terrafamen Tammalammen geotuubialueella suunnitellun kaatopaikan luvan.

4. Parhaan saatavilla olevan teknologian eli BAT:n noudattaminen ei toteudu ainakaan kaivannaisjäteasetuksen edellyttämän pitkän ajan kuluessa

Asiassa tarvitaan ennakkoratkaisu BAT:n noudattamisesta kaivannaisjätteiden suhteen. Viittaamme edellisessä Kittilän päätöksessä sekä muissa kaivospäätöksissä edellä BAT:sta mainittuun.

JOHTOPÄÄTÖS JÄTEKYSYMYKSESSÄ

Toiminnanharjoittajan vastuu luvistaan ja johtopäätös

Kittilän luvan 756 johtopäätökset sopivat erittäin hyvin valituksenalaiseseen päätökseen ja lupaan.

Sivu 58

Lupa-asian vireillepano ja käsittelyajan huomioon ottaminen, lainaus Kittilä-päätöksestä:

Agnico Eagle Finland Oy on vedonnut vastineissaan siihen, että korotusrakenteen rakentaminen on tarpeen käynnistää kesällä 2020, jotta kaivostoimintaa voidaan jatkaa Kittilän kaivoksella aiemman rikastushiekka-allaskapasiteetin täyttymisen

jälkeen alkuvuodesta 2021 eteenpäin. Mikäli korotusta ei saada rakennettua, malmin louhinta ja rikastaminen jouduttaisiin yhtiön mukaan käytännössä keskeyttämään, mikä aiheuttaisi kestäättömän suuria taloudellisia menetyksiä ja vaarantaisi kaivoksen toimintaedellytykset pidemmällä aikavälillä.

Ympäristöluvanvaraisen toiminnan harjoittaminen edellyttää ympäristönsuojelulain 198 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan sitä, että lupapäätös on lainvoimainen. Lain 199 §:ssä säädetään edellytyksistä sallia toiminta vailla lainvoimaista lupaa. Toiminnanharjoittajan asiana on huolehtia siitä, että toiminta voidaan perustaa lainvoimaiseen tai ainakin täytäntöönpanokelpoiseen lupapäätökseen.

Kun otetaan huomioon ympäristönsuojelulain yhtiön vastineissaan esittämät seikat kaivostoiminnan keskeytymisestä tai sen seurauksena aiheutuvista taloudellisista tappioista eivät ole sellaisia seikkoja, jotka voitaisiin ottaa ympäristölupaharkinnassa luvan myöntämisen edellytysten kannalta ratkaisevina seikkoina huomioon ja joiden vuoksi lainvastainen ympäristölupapäätös voitaisiin jättää hallinto-oikeudessa kumoamatta. Toiminnanharjoittajan tulee myös olemassa olevan toiminnan jatkamisen yhteydessä ennakoida ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaiset toiminnan olennaiset muutokset niin, että muutoshakemus voidaan panna vireille tarvittaessa koko toiminnan kattavana kokonaisuutena riittävän ajoissa.

Johtopäätökset

Edellä esitetyillä YVA-menettelyn puutetta, hakemuksen ja siihen liitettyjen selvitysten riittävyyttä sekä lupaharkinnan laajuutta koskevilla perusteilla asia on pääosin kumottava ja palautettava uudelleen käsiteltäväksi aluehallintovirastolle, jonka tulee käsitellä asia ympäristönsuojelulain 29 §:ssä edellytetyllä tavalla ja ottaa käsittelyssä huomioon tässä päätöksessä lausuttu.

B. Vesipuitteidirektiivin ekologisen tilan ja ympäristölaatu normien sekä pintavesissä vaarallisten/haitallisten aineiden edellyttämät selvitykset

- 5. Lupa johtaisi oikeuteen laskea vesistöön laatu normiaine nikkeliä merkittävästi normit ylittävänä pitoisuutena, sekä muita haitta-aineita (kuten sulfaattia, suoloja, ksantaatteja ja ravinteita) myös ekologisesti ja kemiallisesti haitallisina pitoisuuksina.**

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin koskien Finnpulpin biojalostamoa, Soklin kaivoksen ympäristölupaa, sekä BASF Harjavallan lupaa.

Ksantaatit

Kittilän kultakaivokselle ei ole valvovan viranomaisen mukaan asetettu minkäänlaisia päästörajoja ksantaateille, vaikka niiden vaarallisuus vesiluonnolle on tunnettua. Tarkkailusuunnitelmassa on ksantaattien sijaan rikkihappo ksantaattien hajoamistuotteena. Erityisen petolliseksi tekee se, että ksantaattien läsnäollessa raskasmetallien myrkyllisyys kaloille voi jopa 25 kertaistua (viite: Bertills et al., Biologiska effekter av xantater, Rapport 3112, Statens Naturvårdsverk, 1987). Ympäristönsuojelulliset tavoitteet huomioiden, sopiva raja-arvo voisi olla 0,1 mg/l jätevesipitoisuutena mitattuna, kuten Suhangon kaivoshankkeelle on viranomaisen toimesta ehdotettu. Suhangossa raja-arvo on määrätty alkuun tavoitteelliseksi, analytiikan kehittymisen myötä arvo pitää voida muuttaa sitovaksi. Tällöinkin tulisi jatkuvalla ja tarkalla vesistöseurannalla varmistaa, ettei em. raja-arvo johda ympäristön kannalta haitallisiin vaikutuksiin Loukisessa ja Ounasjoessa. Seuranta tulisi toteuttaa seurantana purkuputken päästä ja vesistövaikutuksia olisi seurattava vesistössä. Kemian DI Leif Ramm-Schmidtin mukaan ”Kaloihin kohdistuvat haitat näkyvät ensin lisääntymisen estymisenä. Nämä tasot on huonosti tutkittuja. Myrkyllinen pitoisuus voi olla vain sadasosa tai jopa tuhannesosa siitä, missä kalat kuolevat.”

Nyt kyseessä olevassa luvassa purkuputken kautta vesistöön lasketun **kaivosjätteen laimennuskerroin** Loukiseen on säilytetty ennallaan kohtuuttoman korkeassa 4 % tasossa, vaikka kaivoksen vaikutukset vesistössä on jo nyt nähtävissä, esimerkiksi jokiveden sähkönsäilyttävyyden olennaisena kohoamisena. Myös Loukinen uhkaa muuttua murtovesityyppiseksi, kuten kävi Seurujoelle. Esitämme vaatimuksen laskea laimennuskerroin Loukisessa 0,5 prosenttiin, kuten viranomainen on katsonut sopivaksi Suhangon kaivoshankkeen yhteydessä (PSAVI 19.6.2025 83/2025 PSAVI/5695/2023). Tämä on perusteltua ympäristönsuojelullisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Vuosiraporttien mukaan 2 % taso on yleensä jo nyt alitettu. Vuosikeskiarvot eivät kuitenkaan suojaa virtavesiekologiaa kuormitushuippujen vaikutuksilta. Tiukennettu raja-arvo edellyttäisi kaivosta sovittamaan päästömääränsä myös vähävetisiin aikoihin.

Syanidi

Kaivosjäteveden **syamidipitoisuuksille** ei ole lupaehdoissa mainintaa. Tähän tulee asettaa selkeä raja-arvo. Nyt kyseessä oleva lupa määrää raja-arvon vain sille osalle, joka menee kiertoon (Lupamääräys 25). Mainittu 400 ppm:n taso on ympäristönsuojelullisesta näkökulmasta liian korkea suhteessa PNEC-arvoihin. Tämän osalta lupaan tulee kirjata korkeintaan 100 ppm:n taso.

Typpi

Typen osalta kaivoksen MBBR-prosessi toimii varsin tehokkaasti, mutta siinä käsitellään nyt vain puolet vesistä. Kaivoksella on karkeasti tarkasteltuna kahdenlaisia typpipitoisia vesiä: prosessivedet ja kaivoskuilun kuivanapitovedet. Näistä vain prosessivedet johdetaan typenpoistoprosessiin. PSAVI ehdottaa, että kummatkin vedet käsiteltäisiin. Valittajat yhtyvät tähän näkemykseen. Tämä toiminta mahdollistaisi huomattavan alennuksen typpirajaan. Tällä perusteella typpipäästöjen vuosiraja tulee asettaa maksimissaan **30 t**. Tämä on vesistöjen rehevöitymisen estämisen kannalta erittäin tärkeä. Typen poistolle on hyvät tekniset edellytykset. Taloudelliset intressit eivät saa johtaa puhdistuslaitoksen osakapasiteetin käyttöön.

Sulfaatti

Nyt kyseessä olevassa luvassa sulfaatille ei tullut uusia rajoja. 2000 mg/l on korkea pitoisuus suhteessa Loukisen taustaan. 4 % laimennuksella se voisi nostaa taustatasoa yli 30-kertaiseksi. Tässä on kestävä riski. SYKE:n ehdotus uusiksi suositelluiksi sulfaattirajoiksi (SO₄) on AA-EQS = 39 mg/l (AA-EQS = ympäristölaatu normin vuosikeskiarvo) ja MAC-EQS = 279 mg/l (MAC-EQS = ympäristölaatu normin sallittu enimmäispitoisuus). Vaadimme ympäristönsuojelun tavoitteisiin vedoten sulfaattipitoisuuden raja-arvoksi jätevedessä maksimissaan 400 mg/l (joka varmistaisi SYKEN uuden raja-arvon noudattamisen kaikissa tilanteissa). Tämäkin on linjassa Suhangon uuden luvan kanssa. Tämä edellyttää Yhtiötä investoimaan uuteen sulfaatin poistoprosessiin nykyisen jatkeeksi (esimerkiksi ettringiittisaostus). Tiukempi raja sulfaateissa johtaisi myös raskasmetallipitoisuuksien vähenemiseen samalla.

Arseeni ja antimoni

Vesistö- ja erityisesti sedimenttinäytteissä on havaittu kohonneita pitoisuuksia antimonia (Sb) ja arseenia (As). GTK:n lausunnon mukaan antimonia ei pitäisi esiintyä alueella taustapitoisuuksina, joten antimonin voidaan olettaa päätyvän sedimenttiin kaivostoiminnan seurauksena. Arseenin osalta vertailupisteellä on myös kohonneita arvoja, mitä Yhtiö selittää taustapitoisuudella. Asian selvittämiseksi olisi aiheellista ottaa käyttöön uusi rinnakkainen vertailupiste ylävirtaan riittävän kauas kaivoksen vaikutusalueelta (15-20 km), jotta voidaan varmistaa, onko kyse taustapitoisuudesta vai onko mahdollista, että kaivoksen päästöjä voisi jotain reittiä (ilma/pohjavesi/hulevesi) kulkeutua ylävirtaan vertailupisteelle asti.

Yhtiön selvityksen (Liite 10 Selitys ja täydennys 27.11.2024) mukaan "[h]aitta-aineet, kuten arseeni ja antimoni esiintyvät Kittilän kaivoksen sivukivissä tutkimusten mukaan ainoastaan sulfideissa. Arseenin ja metallien pitkän aikavälin liukenemisriski liittyy lähinnä sivukiven rautasulfidien runsauteen ja hapettumisaltiuteen (K361/42/2007). Samassa raportissa todetaan, että antimonisulfidien hapettuminen käynnistyy vasta rautasulfidien hapettuessa." Myös rautapitoisuudet sekä sedimentissä että vesistössä ovat suuria.

Varovaisuusperiaatteen mukaisesti sulfidipitoiset sivukivijakeet luokitellaan mahdollisesti happoa tuottavaksi kiveksi (PWR). Saman 27.11.2024 dokumentin mukaan vuodesta 2025 eteenpäin kaivoksen sivukivijärjestelmää muutetaan niin, että PWR-kivet tullaan käyttämään ”pääsääntöisesti maanalaisiin täyttöihin”. Muutosta sivukivijärjestelmässä ei perustella. Katsomme, että arseeni- ja antimonipitoisuuksien ylittyneiden raja-arvojen osalta ei ole poissuljettua, etteikö maan päälle varastoidusta PWR-sivukivestä suotuisi arseenia ja antimonia, joka kertyy sedimenttiin rikastuen. Vastaavasti arseeni- ja antimonipitoisuuksia on mitattu myös jätevedestä aina purkuputken alapuolisilta mittauspisteiltä asti. Purkuputken jätevedessä myös hapettomat olosuhteet ovat mahdollisia, joka kasvattaa liukoisuuden riskiä jäteveden purkautuessa putkesta. Jos PWR-kivi sijoitetaan maan alle louhokseen, josta pumpataan samalla suuria määriä kuivatusvesiä, vuoto voi yhä edelleen jatkua, ja louhoksesta arseenia ja antimonia voi suotua myös pohjavesiin ja rikkonaisen kallioperän kautta edelleen pintavesiin, jonka yhteyttä kaivokseen voi olla hankalampaa jäljittää. Jätteen louhossijoituksessa tulisi huolehtia asianmukaisesta jätteenkäsittelystä haponmuodostuspotentiaalin vähentämiseksi ja sen haittojen torjumiseksi. Erityisesti kolmiarvoinen antimoni (Sb(III)) että arseeni (As(III)) ovat vesiliöille toksisia. Sedimentin kohonneet pitoisuudet viittaavat pitkäaikaiseen tai jatkuvaan kuormitukseen.

- 6. Sekoittumisvyöhykkeen määrääminen.** Lyhytaikaisille päästöille jätealueilta sekä suljettujen pintavalutuskenttien alueilta tulee määrätä sekoittumisvyöhykkeet Loukiseen

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa Korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen Terrafamen purkuputkesta.

- 7. Luvassa sallitaan melko korkeiden metallien, ravinteiden, sulfaatin ja muiden haitta-aineiden laskeminen vesistöön, ja tämä olisi suurempi ongelma sulkemisen jälkeen veden puhdistuksen loputtua.** Johtuen alueen maaperän malmi- ja sivukivipitoisuuksista ja mahdollisesti myös vanhoista louhoksista tulleesta saastumisesta alueella esiintyy jo selvää pilaantumista.

Tässä on kysymys ilmeisestä virheestä suhteessa vesipuidedirektiiviin, Natura- ja luonnonsuojelulainsäädäntöön.

- 8. Luvassa on jätetty huomiotta merkittäviä haitta-aineita, kuten suola-aineita sekä harvinaisia maametalleja eli lantanoideja.** Tarvitseeko lain mukaan luvanvaraisia jätteissä ja vesissä esiintyviä aineita selvittää lupaan?

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa PSAVI esimerkiksi Terrafamen 2014 luvassa lainvoimaiseksi tulleen lupakäytäntöön, joka edellyttää alkuaineiden laajempaa selvitystä käsittäen myös lantanoidit.

C. Naapurien ja kunnan oikeudet

- 9. Vahingot vesistössä ja vakuudet niiden varalta.** Luvan virheellisyydestä edellisissä kohdissa seuraa vesilain mukaisesti vesistöalueilla ekologisen tilan heikkenemistä ja ympäristövahinkoja, joita voitaisiin toiminnan aikana estää asianmukaisella vesien käsittelyllä. Vuosikymmeniä louhoksista ja kaivostoiminnasta jatkuneita haittoja ei ole korvattu vesilain mukaan. Toisaalta jätealueisiin liittyy ilmeisiä ja pitkien aikojen kuluessa väistämättömiä ympäristövahinkojen vaaroja, jotka voivat tehdä haitoista hyvin pitkäaikaisia.

Erityisiä ongelmia syntyy suunnitellusta maa-aineksen otosta, jonka vesi- ja ympäristönsuojelulain mukaisia vaikutuksia ei ole selvitetty riittävästi. Koska vaarallisten tai mahdollisesti vaarallista vaarallisempien jätteiden peittely on lähtökohtaisesti väärin johtuen pitkäaikaisista vaikutuksista, ei maa-aineksen otollekaan voi myöntää lupaa tai oikeutta siihen.

Vesilain kanssa yhdessä sovellettava kaivoslaki edellyttää vesilain sietämisperiaatteita laajemmin kaikkien haittojen korvaamista.

Tässä on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa PSAVI vesilain korvauspäätöksiin esim. Terrafamen, KaiCellin ja Mondo Mineralsin luvissa vesien virkistyskäytön haitoista myönnettyihin korvauksiin.

- 10. Melun, pölyn ja saastumisen vaikutuksia ei ole huomioitu kohtuullisesti suhteessa alueella esiintyviin haittoihin.** Pölylaskeumalle ml. asbestimineraalit tarvitaan tarkkailu.

Pölylaskeuman tarkkailusta tarvitaan asianmukainen päätös oikeudenkäytön yhtenäisyyden vuoksi esimerkiksi suhteessa Pohjois-Suomen AVI:n ympäristölupiin.

D. Luontoarvot, pienvedet, vesistöt

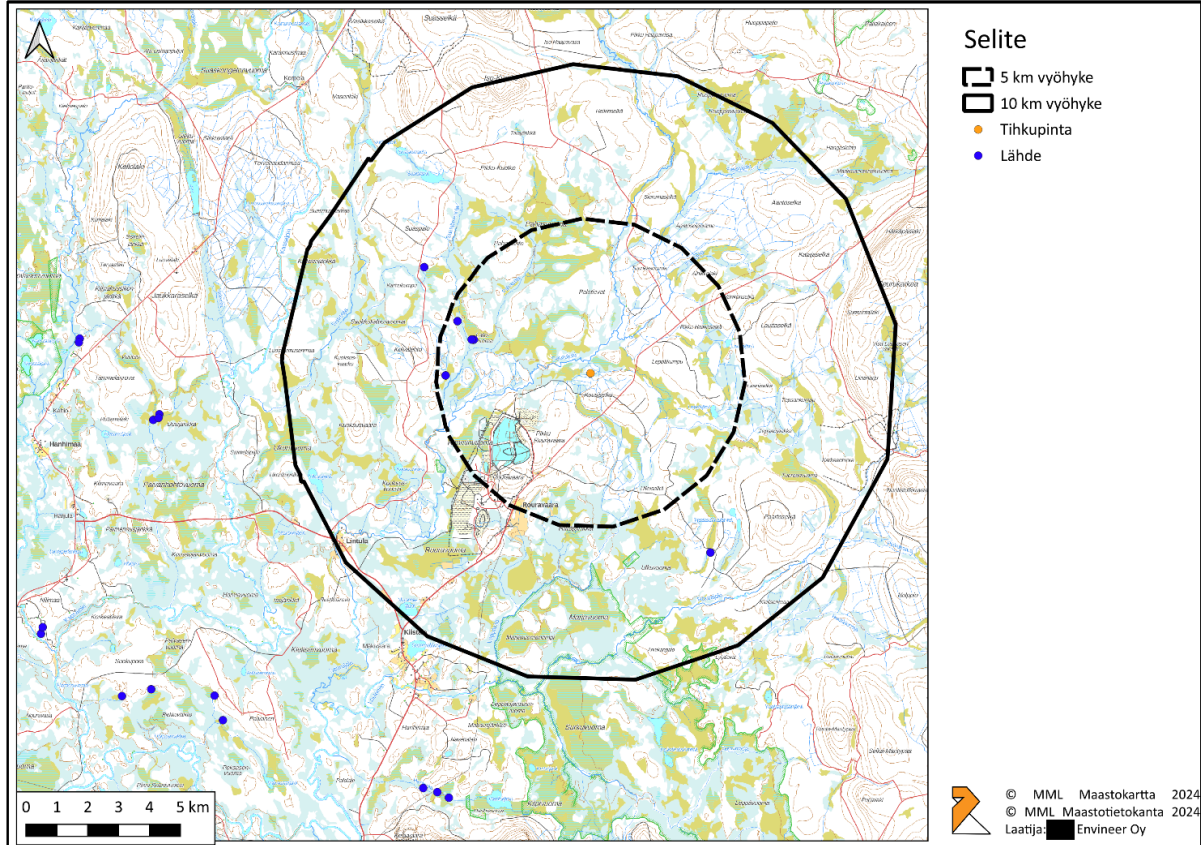
Hakemuksessa on viitattu Lajitietokeskuksen tietoihin ja esitetty sen valossa, ettei hankealueella tai sen välittömässä läheisyydessä esiinny uhanalaista kasvilajistoa. On kuitenkin yleisesti tunnettua, että lajitietokeskuksen aineisto Suomen kasvillisuudesta on puutteellista, eikä sitä voi käyttää esityksenä lajin levinneisyydestä tai esiintymän laajuudesta. Hankealueella olisikin tullut toteuttaa kattava selvitys alueen luontotyypeistä ja kasvillisuudesta. Hakemuksessa ja sen liitteissä esitellyt tiedot ovat vajavaisia ja osin myös ristiriidassa keskenään, kuten käy ilmi tihkupinnasta, josta vasta toinen konsulttiyhtiö on löytänyt suojeluarvoja havaitessaan avoimelta alueelta lyhyen etäisyyden päästä tarkastelualasta toisen edustavamman tihkupinnan sekä tämän yhteydessä myös laajan lapinleikkiesiintymän.

CIL3-rikastushiekka-altaan rakentaminen johtaa vesilain 587/2011 2 luvun 11 §:n suojaaman luonnontilaisen lähteikön, alueella esiintyvän tihkupinnan, luonnontilan vaarantumiseen. Kyseinen luontotyyppi on vesilain nojalla suojeltu, eikä sen luonnontilaa saa vaarantaa ilman poikkeuslupaa. Hakijan mukaan CIL3-altaan rakennustyöt tulevat aiheuttamaan tihkupinnan luonnontilan väistämättömän heikentymisen ja lopulta sen tuhoutumisen (Liite 11, Täydennys 21.5.2024, kohta 93).

Lupapäätöksessä todetaan, että altaan rakentaminen kaventamattomana aiheuttaisi sen luonnontilan heikkenemistä. Lisäksi päätöksessä viitataan Huvikummun luonto- ja koirapalvelut Oy:n vuonna 2024 tekemään selvitykseen (Liite 12, Tihkupintaselvitys 2024), jossa vahvistettiin tihkupinnan luonnontilaisuus ja dokumentoitiin myös uusi lähde sekä luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu lapinleinikki (*Coptidium lapponicum*), joka kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteisiin II ja IV. Kaivoksen aiemmat luontoselvitykset (Envineer Oy 2022) eivät olleet riittäviä havaitsemaan alueen kaikkia luontoarvoja ja suojelullisesti merkittävää lajistoa. Tämä osoittaa, että selvitysten taso ei ole täyttänyt vesilain tai vesipuitedirektiivin (2000/60/EY, 4 artikla) mukaista vaatimusta luontotyyppien ja vesien tilan arvioinnista ennen hankkeen lupakäsittelyä. Myös ympäristölupahakemuksessa alueen luontoarvoja olisi pitänyt käsitellä kattavammin, ja tuoda esille mm. perustelut lettorämeiden luonnontilaisuuden luokittelulle.

Ympäristöluvan myöntämiseksi olisi tullut pyrkiä esittämään tarkempi selvitys alueen luontoarvoista kokonaisuudessaan, sekä hakea vesilain mukainen poikkeamislupa, sillä toiminta tulee vääjäämättä aiheuttamaan tihkupinnan tuhoutumisen, jonka ympäristölupa käytännössä mahdollistaisi luvittaessaan CIL3-rakenteen, jonka myöhempi alavirtaan korottaminen tuhoutumisen aiheuttaa. Ilman tätä luvitusta katsomme, ettei ympäristölupaa tule myöntää. Myös yhteysviranomaisen on pyytännyt toimittamaan selvityksen lähteen vaarantamiskiellosta poikkeamisesta. Näin tulisi toimia myös lapinleinikkiesiintymän vaarantamisen osalta. Yhtiön oman arvion mukaan rakentamisen aiheuttama pölyäminen ei vaarantaisi lapinleinikkiesiintymää tai tihkupintaa, jälkimmäisen osalta tätä perustellaan puustoisella kaistaleella, ensimmäisen osalta väite on tehty vailla perusteluja. (Liite 13,

Tarkennus hakemukseen.docx, Yhtiön ja PSAVI:n sähköpostikeskustelusta 17.2.2025)

Kuva tihkupinnan sijainnista sekä maastokarttaan merkityistä läheisistä lähteistä.
(Ympäristölupahakemuksen täydennys 21.5.2024)

Kittilän kaivoksen lupahakemuksessa sekä siihen liittyvässä lupapäätöksessä tai sen ehtoissa ei ole esitetty ratkaisuja, jotka poistaisivat luotettavasti tai edes suurella todennäköisyydellä riskin siitä, että hanke nykyisessä muodossaan heikentäisi pintavesimuodostumien tilaa tai vaarantaisi hyvän tilan saavuttamisen Loukisella ja Ounasjoella. Ounasjoen ekologinen tila suunnitellun kaivoksen vaikutusalueella on tällä hetkellä luokiteltu hyväksi.

Hyvä tila tulevaisuudessa edellyttää toimia myös luonnollisesti lisääntyvien vaelluskalakantojen palauttamista Ounasjokeen. Tilaa on Ounasjoella vaalittava ja aktiivisin kalatietoinin Kemijoella parannettava. Nyt kyseessä oleva lupa ei varmista Ounasjoen ekologisen tilan säilymistä hyvässä ekologisessa tilassa kaikkien muuttujien osalla.

EU-oikeuden ennakkoratkaisujen tarve

Oikeutta pyydetään hankkimaan EU-oikeudesta ennakkoratkaisu YVA-direktiivin, kaivannaisjätedirektiivin ja vesipuitedirektiivien sekä vaarallisten aineiden lainsäädännön suhteen

- 1) Voiko suuret määrät rikkiä sisältävää rapautuessaan merkittävän haitallista jätettä sijoittaa jätteenä kapseloimalla/peittorakenteen alle maan päälle luvassa esitetyllä tavalla tietoisena rakenteiden rajallisista korkeintaan muutaman sadan vuoden käyttöiästä?
- 2) Voiko kyseisen stabilointia edellyttävän vaarallisen jätteen sijoituksen tehdä ilman YVA-arviointia?
- 3) Tuleeko jätteenkäsittelyn pitkäaikaiset vaikutukset ja kestävämmät vaihtoehdot selvittää?
- 4) Voiko kyseisen todennäköisesti stabilointia edellyttävän jätteen sijoituksen luvittaa selvittämättä kyseisen kaivannaisjätteen pitkäaikaisia vaikutuksia ja lykätä suotoveden käsittelyn kustannusarvion sijoittamisen jälkeiseen aikaan?
- 5) Voiko tällaisen jätteen sijoituksen jättää vakuudelle, joka käsittää vain osan jätteen peittorakenteen kustannuksista ja hyvin lyhyen ajan vesien käsittelyn?
- 6) Kuinka pitkää aikaa tarkoittaa kaivannaisjätedirektiivin kielto laatunormit ylittävistä vesipitoisuuksista pitkienkään aikojen kuluessa suhteessa pintarakenteiden käytännölliseen ja teoreettiseen kestoikään?
- 7) Tuleeko vesien pitkäaikaiselle käsittelylle ja jätealueiden korjauksille olla vakuudet niin pitkäksi ajaksi kun jätteet ovat vaarallisia?
- 8) Tuleeko vakuuksien olla varovaisuusperusteella kattavat huomioiden avoinna olevat vaihtoehdot kuten jätteiden louhossijoitus?
- 9) Ovatko luvan purkuveden sulfaattipitoisuudet toiminnan aikana sallittavia, tai ovatko suuremmat pitoisuudet sulkemisen jälkeen sallittavia, suhteessa vesipuitedirektiivin ekologisen tilan vaatimukseen ja sulfaatin ympäristölaatonormeihin.
- 10) Tarvitseeko vedet puhdistaa tai määrittää sekoittumisvyöhykkeet laskettaessa vesiä vesistöön muuallakin kuin purkuputkesta? Olisiko purkuputken vesien pitoisuudet BAT:n mukaisia, kun esim. Terrafame saa vedet vastaavilla menetelmillä niin puhtaksi raskasmetalleista, ettei sekoittumisvyöhykettä niiden osalta tarvitse?
- 11) Onko luvassa tosiasiallisesti kysymys kaivannaisjäte- ja vesipuitedirektiivien ohittamisesta ja siitä tulevassa hyödyssä laittomasta valtion tuesta vrt. EU-oikeuden Iberpotash-päätös.
- 12) Tuleeko mahdollisten kaivosonnettomuuksien päästöt selvittää kattavasti ja tuleeko niitä varten olla vakuudet?

Katselmus

Pyydämme oikeutta järjestämään katselmuksen kaivoksella.

Oikeudenkäyntikulut

Pyydämme oikeudenkäyntikulujen korvaamista, koska valitus johtuu lupaviranomaisen ilmeisistä virheistä. Pyydämme oikeudenkäyntikulujen korvaamista, mitkä tässä vaiheessa ovat 1500 euroa

JOHTOPÄÄTÖKSET

Vaadimme luvan kumoamista pääosin, mutta pitämistä voimassa ja vahvistamista vakuuksien, tarkkailun, sekä kaiken loppusijoituksen kieltämistä luvassa

Vaadimme myös

- i) tonnikohtaiset vakuudet pitkäaikaisesti haitallisille ja vaarallisille jätteille, joko yhtenä kertavakuutena 100 euroa/tonni tai vakuutena, joka maksetaan vuosittain, esimerkiksi 10 euroa tonni kunnes jätteet on asianmukaisesti käsitelty.
- ii) tulee määrätä tiukemmat luparajat vesi ja pölypäästöille.
- iii) pinta- ja pohjavesien tarkkailua tulee parantaa
- iv) lupa on määrättävä määräaikaiseksi korkeintaan kolmeksi vuodeksi
- v) jäte- ja sulkemisselvitykset on ratkaistava lainvoimaisiksi tai toissijaisesti toimeenpanokelpoisiksi ennen kuin tälle luvalla annetaan toimeenpano-oikeus

Toiminnanharjoittaja ei vaikuta olevan halukas tai kykenevä tekemään riittäviä lainmukaisia selvityksiä. Luvasta puuttuu hyvin keskeisiä selvityksiä kaivannaisjätedirektiivin, BAT-normien ja ympäristönsuojelulain suhteen. Näiden tarve on perustellusti tunnistettu hieman uudemmissa Vaasan Hallinto-oikeuden päätöksissä Kittilän luvista.

Kaivannaisjäteasetuksen ja – direktiivin perusteella kaivoksesta ei saa tulla ympäristölaatumormit ylittäviä päästöjä pitkienkään aikojen kuluessa eikä pinta- ja pohjavettä tai maaperää saa pilata. Johtuen jätteen määrästä, korkeista sulfidirikki- ja metallipitoisuuksista ja kapselointiratkaisujen kestämyydestä, jätteet pilaisivat ympäristöä hyvin pitkiä aikoja. Kyseessä on hyvin pitkäaikaisesti vaarallinen happoa muodostavat jäte. Jätteelle olisi ainakin osittain sijoitustiloja avolouhoksessa ja sinne siirtämiselle tai jätteiden muulle käsittelylle tulee olla vakuudet. Jätteiden stabilointi kiinteyttämällä ja hyötykäyttövaihtoehdot tulee selvittää

Jätteiden vaikutuksille tarvitaan lainmukaiset selvitykset ja YVA käsittäen suurimmat vaikutukset eli pitkäaikaiset jätteiden ympäristövaikutukset.

Mahdollisen kaivostoiminnan jatko osalta YVA:ssa tulee käsitellä kaivostoiminnan vaihtoehdot kuten avolouhoksen lisäksi tunnelikaivos.

YSLn mukaan yhdessä käsiteltävät hankkeen osat ovat pääosin jälkiselvityksissä
Luvalla jälkikäteisistä velvoitteista seuraa lupakokonaisuuden fragmentoituminen. Käytännössä keskeisimmät osat lupakokonaisuudesta jätteiden osalta ollaan siirtämässä jälkikäteisiin velvoitteisiin. Kattavat ympäristövaikutukset jätteiden ja jätealueiden rakenteiden osalta uhkaavat jälkiselvitysten osalta jäädä selvittämättä.

Vesipuitedirektiivin osalta on kysymys oikeudenkäytön yhtenäisyydestä suhteessa

Korkeimman Hallinto-oikeuden päätöksiin koskien Finnulpin biojalostamo, Soklin kaivoksen ympäristölupaa, sekä Basfin Harjavallan lupaa.

Hankkeen alapuolisessa vesistössä on merkittäviä luontoarvoja ja sen tilaa tulee parantaa.

Luvasta olisi seurauksena ympäristölaatunormien ylittyminen pinta- ja pohjavesissä hyvin pitkiksi ajoiksi ja vesistöalueiden ekologisen tilan heikentyminen. Sulfaatin ekologisia vaikutuksia ei ole arvioitu asianmukaisesti.

ERITYISET PERUSTEET VALITUKSELLE

Katsomme, että valitukseen sisältyy seuraavia oikeuskysymyksiä ja valituksen hyväksyminen on välttämätöntä seuraavista syistä:

LISÄPERUSTELUJA

1. Jäteratkaisu on lähtökohtaisesti vesipuitedirektiivin ja kaivannaisjätedirektiivin vastainen johtuen jätteen laadusta, määrästä sekä rakenteiden ja muovin kestoästä.

Jäte on erittäin vaarallista. Jätealueiden pinta- ja pohjarakenteiden tiedetään vuotavan ennemmin tai myöhemmin. Teoreettinen maksimikesto aika on 200-300 vuotta. On jo ilmeistä, että tätä on turha toivoa nykyisellä altain suunnittelulla. Rikastushiekka-alueelta tulisi vuotamaan kasvava määrä hapanta kaivosvalumaa satojen tai tuhansien vuosien ajan. Hapan kaivosvaluma on sulfidimineraalien yhteydessä ilmeinen ongelma, joka olisi tullut huomioida luvituksessa.

Huomioiden pelkästään rikkihapon neutralointiin tarvittavan kalkkireagenssin olisivat jälkihoitokustannukset kestäättömät. On ilmeistä, että jätejärjestely ei ole pitkäaikaisesti kestävä. Jätteet on välttämättä hyötykäytettävä tai stabiloitava pysyvästi louhokseen, mikäli tämä on taloudellisesti mahdollista. Muussa tapauksessa toiminta kannattamatonta ja sitä ei pidä jatkaa.

Kaatopaikkamuovit vuotavat joka tapauksessa jonkin verran. Ne kestävät ehkä vuosikymmeniä (esim. Terrafamen tj Lauri Ratia A-Talk 2016), optimaalisissa olosuhteissa valmistajan mukaan 200-300 vuotta. Kainuun ELYn selvityksen mukaan kaikki kaivosaltaat vuotavat ennemmin tai myöhemmin. Ruotsissa Bolidenin Aitikin kaivoksen happoa muodostava sivukivialue on jouduttu kaivamaan pois ja viranomaiset suhtautuvat vakavasti asiaan.

Pitkäaikaisesta happamasta kaivosvuodosta on maamme kokeneimman geologin GTK:n ex-johtajan professori Matti Saarniston lausuntoja. AVI:n päätös ohittaa jätteiden sijoitustavan ilmeiset vaikutukset perustelematta, tai selvitystä hankkimatta. Hapan kaivosvaluma on sulfidisen kaivostoiminnan suurin pitkäaikainen ongelma, ks. valituksen liite 14.

Lupa on myös ympäristönsuojelulain 52§ vastainen, koska -toiminnan lopettamisen jälkeisten päästöjen ehkäisemistä ei ole käsitelty tosiasiallisesti lainkaan.

On ilmeistä, että vesienpuhdistusta ei voida jatkaa niin kauan kuin sijoitettu kiviaines rapautuu satojen tai todennäköisesti tuhansien vuosien ajan eikä siihen ole osoitettu resursseja tai vakuutta.

-ilmeisille päästöille toiminnan aikana ja sen jälkeen ei ole määrätty raja-arvoja

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä;
- 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä;
- 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
- 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toiminnoista;
- 6) muista toiminnoista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Viittaamme aikaisemmin esitettyihin lainkohtiin kaivannaisjäteasetuksessa

”Kiinteää, lietemäistä tai nestemäistä kaivannaisjätettä ei saa sijoittaa eikä suotovettä tai muuta jätevettä johtaa vesistöön siten, että siitä aiheutuu vesiympäristölle vaarallisia ja haitallisia aineita annetussa valtioneuvoston asetuksessa(1022/2006) tarkoitettu ympäristölaatunormin ylitys.”

On ilmeistä, että rapautuvan jätteen suotovedessä ainakin nikkelin ja kadmiumin normit ylittyisivät useilla kertaluokilla.

Valtioneuvoston kaivannaisjätteistä antaman asetuksen 7 §:n mukaan kaivannaisjätteen jätealue on perustettava ja sitä on hoidettava siten, että:

- 1) jätealueesta ei aiheudu maaperän, vesistön, pohjaveden tai ilman pilaantumista eikä muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon alueen sijainti sekä alueen geologiset, hydrologiset, hydrogeologiset ja geotekniset ominaisuudet;
- 2) jätealueesta ei aiheudu pitkänkään ajan kuluessa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon syntyvä suotovesi ja muu jätevesi sekä eroosio;
- 3) jätealueen fyysinen vakaus varmistetaan sekä ympäristön pilaantuminen ja maisemahaitta ehkäistään asianmukaisin rakentein ja suunnitelmallisella hoidolla ja ylläpidolla;
- 4) jätealuetta seurataan ja tarkkaillaan suunnitelmallisesti ja pätevästi sekä ryhdytään tarvittaviin toimiin, jos jätealue ei ole riittävän vakaa tai alueesta aiheutuu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa;
- 5) jätealueen ja sen ympäristön maaperä tarvittaessa puhdistetaan tai muutoin kunnostetaan;
- 6) ryhdytään asianmukaisiin toimiin jätealueen käytöstä poistamiseksi ja sen jälkihoidon järjestämiseksi.

Luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty myöskään kaivannaisjäteasetuksen 8 §:n osalta, jonka mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on:

1) arvioitava kaivannaisjätteestä syntyvän suotoveden ja muun jäteveden määrä ja epäpuhtauspitoisuudet sekä määritettävä jätealueen vesitase toiminnan aikana ja sen käytöstä poistamisen jälkeen:

3. Jätteen ja sen käsittelyvaihtojen YVA:a ei voida lykätä

AVI on luvittamassa vaarallisen jätteen kaatopaikan ilman lain edellyttämää YVA:a jätteiden merkittävimmistä eli sulkemisen jälkeisistä vaikutuksista. On huomattavaa, että paljon pienemmästä Terrafamen vesienkäsittelyn vaarallisten sakkojen ongelmasta on jo AVIn päätöksen johdosta määrätty YVA. YVA:a vaarallisen kaivannaisjätteen kaatopaikan vaikutusten arvioimiseksi ei voi lykätä.

Sulkemisen jälkeiset vaikutukset ovat sivukivialueen suurimmat vaikutukset
YVA:ssa ei käsitelty lainkaan sulkemisen jälkeisiä tosiasiallisia vaikutuksia, ei edes pääasiallisia vaikutuksia, koska sulkemista ei oltu suunniteltu.

Jätteen käsittelylle on oltava vakuus

Kohdan 1. perusteella on todennäköistä, että toiminta ei mahdollisesti ja jopa todennäköisesti ole kannattavaa. Konkurssi voi seurata lupakäsittelyn ja valitusprosessien aikana parissa vuodessa. Kullan hinta vaihtelee ja sillä ei ole oikeaa merkittävää teollista käyttöä.

Muussa tapauksessa varsinaisen luvan kanssa uhkaa uudestaan hyväksymisajan kanssa 3-10 vuoden hukkasykli, ennen kuin KHOn määräyksestä tultaisiin määräämään lain mukainen YVA ja edelleen vuosien 2-3 vuoden YVA-, lupasykli, ennen kuin ympäristölupa olisi tarkistettu ja mahdollisesti 2-3 vuoden valitukset mikäli YVA ei ole kestävä.

BAT:n noudattaminen ei toteudu ainakaan kaivannaisjäteasetuksen edellyttämän pitkän ajan kuluessa

Koska metallien poistaminen suotovesistä on BATia ja luvanmukaisella menettelyllä tämä ei toteudu kaivannaisjäteasetuksen mukaisesti pitkien aikojen kuluessa, on lupa BATn vastainen.

BAT:ssa on ohjeita jätteiden sijoittamisesta louhokseen, joita ei ole luvan yhteydessä edes harkittu.

2009 BREF dokumentin mukaan BAT noudattaminen on kyseenalaista
https://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/mmr_adopted_0109.pdf

On ilmeistä, että sulkemisen suunnittamatta jättäminen luvassa on selvä poikkeama jo vuoden 2009 BAT:sta.

Dokumentissa suositellaan BAT-teknologiana sivukiven sijoittamista louhokseen sekä sivukiven hyötykäyttöä:

Executive summary sivu xvi

Executive summary

- it is desirable to keep water out of the mine or where it is costly to pump the water draining from the tailings (i.e. over a large distance)
- backfill waste-rock, under the following conditions (Section 4.5.2), when:
 - it can be backfilled within an underground mine
 - one or more mined-out open pits are nearby (this is sometimes referred to as 'transfer mining')
 - the open pit operation is carried out in such a way that it is possible to backfill the waste-rock without inhibiting the mining operation
- investigate possible uses of tailings and waste-rock (Section 4.5.3).

sivu Xiv

Tailings and waste-rock management facility operation

In addition to the measures described in Section 4.1 and Section 4.2, during the operational phase (Section 4.2.3) of any tailings and waste-rock management facility, BAT is to:

- divert natural external run-off (Section 4.4.1)
- manage tailings or waste-rock in pits (Section 4.4.1). In this case heap/dam slope stability is not an issue
- apply a safety factor of at least 1.3 to all heaps and dams during operation (Section 4.4.13.1)
- carry out progressive restoration/revegetation (Section 4.3.6).

xiv

Management of tailings and waste-rock in mining

BATn mukaan sulkeminen ja jälkihoito, mukaan lukien kustannusarviot suunnitellaan toiminnan suunnitteluvaiheessa

Exec. summary s. xi

ARD management

The characterisation of tailings and waste-rock (Section 4.2.1.2 in combination with Annex 4) includes the determination of the acid-forming potential of tailings and/or waste-rock. If an acid-forming potential exists it is BAT to firstly prevent the generation of ARD (Section 4.3.1.2), and if the generation of ARD cannot be prevented, to control ARD impact (Section 4.3.1.3) or to apply treatment options (Section 4.3.1.4). Often a combination is used (Section 4.3.1.6).

All prevention, control and treatment options can be applied to existing and new installations. However, the best closure results will be obtained when plans are developed for the site closure right at the outset (design stage) of the operation (cradle-to-grave philosophy).

Exec. summary s. xiv

Closure and after-care

In addition to the measures described in Section 4.1 and Section 4.2, during the closure and after-care phase (Section 4.2.4) of any tailings and waste-rock management facility, BAT is to:

- develop closure and after-care plans during the planning phase of an operation, including cost estimates, and then to update them over time (Section 4.2.4). However, the requirements for rehabilitation develop throughout the lifetime of an operation and can first be considered in precise detail in the closure phase of a TMF
- apply a safety factor of at least 1.3 for dams and heaps after closure (Section 4.2.4 and 4.4.13.1), although a split view concerning water covers exists (see Chapter 7).

Myös YVA on BATia

Vaasan hallinto-oikeus esittää, että hankkeessa noudatetaan BAT-teknologiaa. Jo vuoden 2009 BREF dokumentissa kerrotaan, että ympäristövaikutusten arviointi (environmental impact assesement) on BATia. BREF 2009_Exec. summary s. xi

Generic BAT

BAT is to:

- apply the general principles set out in Section 4.1
- apply a life cycle management approach as described in Section 4.2.

Life cycle management covers all the phases of a site's life, including:

- the design phase (Section 4.2.1):
 - environmental baseline (Section 4.2.1.1)
 - characterisation of tailings and waste-rock (Section 4.2.1.2)
 - TMF studies and plans (Section 4.2.1.3), which cover the following aspects:
 - site selection documentation
 - environmental impact assessment
 - risk assessment
 - emergency preparedness plan
 - deposition plan
 - water balance and management plan and
 - decommissioning and closure plan
 - TMF and associated structures design (Section 4.2.1.4)
 - control and monitoring (Section 4.2.1.5)
- the construction phase (Section 4.2.2)
- the operational phase (Section 4.2.3), with the elements:
 - OSM manuals (Section 4.2.3.1)
 - auditing (Section 4.2.3.2)
- the closure and after-care phase (Section 4.2.4), with the elements:
 - long-term closure objectives (Section 4.2.4.1)
 - specific closure issues (Section 4.2.4.2) for
 - heaps
 - ponds, including
 - water covered ponds
 - dewatered ponds
 - water management facilities

PERUSTELUT

Toiminnanaloittaminen

- 1) Toiminnan aloittaminen tulee kieltää, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.
Toissijaisesti toiminnan aloittaminen loppusijoituksen osalta tulee kieltää, kunnes asia on jätteen pitkäaikaisten vaikutusten osalta lainvoimaisesti ratkaistu.

Pysyvä sijoittaminen on ilmeisen vaarallista ja voisi tehdä muutoksenhaun tyhjäksi johtuen korjaavien toimien suurista kuluista valtaviin jätemäärien kanssa.

Luvan osittainen hylkääminen

- 2) Lupa tulee pääosin hylätä monin tavoin selvästi lainvastaisena

2.1. Lupa pitää hylätä, koska se heikentäisi vesistön tilaa Tämä on vesipuitedirektiivin ja Weser-päätöksen vastaista.

Pilaantuminen johtuen kertyvistä haitta-aineista

Arseeni on kaloihin kertyvä haitta-aine. Vastaavasti kuparin ja nikkelin tiedetään kertyvän ainakin joidenkin kalojen sisäelimiin ja mahdollisesti aiheuttavan epämuodostumia (Kuolan sulattopäästöjen selvitys Lapissa, Norjassa ja Venäjällä). Edelleen uraanin tytäraineista polonium-210 kertyy biologisesti kaloihin, todennäköisesti sisäelimiin. Kaloihin kohdistuvat haitat vaikuttavat vesistön luokitukseen. Elohopea on laatu normiaine ja sen kertyminen voi aiheutua suoloista.

Pilaantuminen johtuen suoloista

Suolat aiheuttavat pilaantumista jo suhteellisen pieninä muutaman mg/L pitoisuuksina pohjan läheisyydessä, katso liite 9, Tukholman yliopisto ja Ruotsin vesi- ja meriviranomainen. Pienet sulfaattipitoisuudet jopa 1-3 mg/L lisäys voi nostaa kalojen elohopean yli ympäristölaatu normien, vertailukohtana Terrafamen Nuasjärven purkupuksen vaikutukset ja HYN tutkimukset. Pohjaeliöt ovat yksi ekologisen tilan mittari. Piilevät ovat mahdollisesti herkin mittari.

Pilaantuminen ei edellytä syvänteitä. Toisaalta kaikkialla järvenpohjissa on syvempiä kohtia, joissa raskaampi suolavesi virtaa talvella. Edelleen kerrostuminen aiheuttaa hapettomuutta ja fosforin sisäistä kuormitusta ja toisaalta rikkivedyn ja metyylielohopean muodostusta. Terrafamen alapuolella on havaittu vastaavaa suoloista johtuvaa kalojen elohopean nousua, joka vaarantaisi vesistön kemiallista laatua. On huomattava, että laatua mitataan 20 µg/kg yksiköllä, joka edellyttää merkittävää ahventen määrää tarkkailussa ja perustilaselvityksessä, jotta vesipuitelidirektiivin mukainen laatu normin seuranta toteutuisi.

Useat sekoittumisvyöhykkeet

Eri päästökohtiin muodostuisi sekoittumisvyöhykkeitä.

Pilaantuminen kaivoksen elinkaaren aikana sulkemisen jälkeen

Kaivannaisjätteet sekä avolouhos luvan mukaisesti luontoon jätettyinä aiheuttaisivat hyvin pitkäaikaisia päästöjä ja merkittäviä päästöjä mukaan lukien suuren nikkelpäästön.

Sekoittumisvyöhyke ei ole mahdollinen kaivannaisjätteistä tulevista vesistä ja sulkemisen jälkeen

Kaivannaisjätedirektiivin mukaan kaivannaisjätteistä ei saa seurata ympäristölaatu normien ylitystä. Tämä voi tarkoittaa, että toiminnan aikana kaivannaisjätteistä muodostuville vesille ei voi määrätä sekoittumisvyöhykettä, mikäli laatu normit ylittyisivät käsitellyistä vesistä. Toiminnan päättymisen jälkeen kaikki jätevesi tulisi jätteistä ja sekoittumisvyöhykkeet eivät ole mahdollisia. Vesipuitelidirektiivin mukaan sekoittumisvyöhykkeet ovat väliaikaisia ja pitkäaikainen sekoittumisvyöhyke olisi suuri haitta.

2.2. Lupa on hylättävä kaivannaisjätedirektiivin vastaisena

On ilmeistä, että jätteistä aiheutuisi ympäristölaatunormien ylityksiä pitkien aikojen kuluessa, kun rikkipitoinen happoa muodostava sivukivi rapautuu ja sivukivi sekä malmi reagoivat louhoksen seinillä. Ympäristölaatunormien ylitystä pitkien aikojen kuluessa ei ole selvitetty.

Riskiärvion kvantitatiivisia perusteita ei ole esitetty.

Mineraalien sisäistä rapautumista ei ole selvitetty.

Kaivannaisjätteet on ainakin osittain väärin luokiteltu vaaraominaisuuksien suhteen. Happoa muodostavat sivukivet ovat todennäköisesti ainakin osittain vaarallista jätettä johtuen mm. vapautuvan nikkelin, arseenin ja antimonin pitoisuuksista. Myöskin ei-pysyvän jätteen käsittely esitetyllä tavalla olisi ristiriidassa Kaatopaikka-asetuksen normien kanssa, ainakin kun oletetaan, että pysyvää pitkienkin aikojen päähän ulottuvaa vedenkäsittelyä ei voida järjestää.

Koelouhoksessa, jossa on kaikenlaisen malmin ja sivukiven rapautumisvesiä on jo merkittäviä haitta-ainepitoisuuksia, sivukivikasojen raskasmetallisuotovedet on myös todettu BREFin viitatussa Parhaat ympäristökäytännöt metallimalmikaivostoiminnassa.

2.3. Lupa tulee hylätä, koska siinä toteutuvat Ympäristönsuojelulain luvanmyöntämisen esteet.

Ympäristölupaa ei voida myöntää, koska siitä seuraa jo nykyisellään ja erityisesti suunnitellun sulkemisen jälkeen Ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaiset luvan myöntämisen esteet ml. maaperän ja pohjaveden pilaantuminen.

2.4. Lupa tulee hylätä, koska siitä puuttuu Ympäristönsuojelulainsäädännön mukaisia selvityksiä ja määräyksiä

Lupa on myös ympäristönsuojelulain 52§ vastainen, koska -toiminnan lopettamisen jälkeisten päästöjen ehkäisemistä ei ole käsitelty tosiasiallisesti lainkaan.

On ilmeistä, että vesienpuhdistusta ei voida jatkaa niin kauan kuin sijoitettu kiviaines rapautuu satojen tai todennäköisesti tuhansien vuosien ajan eikä siihen ole osoitettu resursseja tai vakuutta.

Luvassa ei myöskään ole esitetty vakuutta ja teknologiaa jätteen pinta- ja pohjarakenteiden huoltoon -ilmeisille päästöille toiminnan aikana ja sen jälkeen ei ole määrätty raja-arvoja

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista;
- 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä;
- 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä;

- 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa;
- 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista;
- 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Ympäristö- ja vaarallisten aineiden lainsäädäntö

Mineraaleista vapautuu *luvanvaraisia aineita*, kuten metalleja, arseenia tai yhdisteitä, suspendoituneita aineita, fluoridia, tai kairauksen lisääaineissa mahdollisia m.m. pysyviä hiilivetyjä tai pysyviä tai kertyviä orgaanisia yhdisteitä ei päästetä luvatta ympäristöön/vesiin 713/2014 15§ . Malmiosta tiedetään lukuisia malmista tai jopa pinta/pohjavesissä esiintyviä alkuaineita, joita ei ole uskottavasti selvitetty. Pohjavesillä on *ehdoton pilaamiskielto*, joka tarkoittaa myös vastaavien aineiden päästökieltoa (527/2014 17§, 1022/2006, 4a§, liite E, 1038/2015). EUn ja Suomen lainsäädäntö edellyttää, että pohjaveden ja vesistöjen laatua heikennetä, mitä valvotaan metallien ja muiden haitta-aineiden pintaveden laatumormeilla (1022/2006) ja pohjaveden laatumormeilla (341/2009). Lisäksi ympäristönsuojelulaissa on *maaperän pilaamiskielto* (527/2014 16§). Lupahakemuksesta ja luvasta puuttuu mm. vesi- ja pölypäästöjen kattava kemiallinen koostumus.

Riittävät selvitykset selvitykset puuttuvat.

2.5. Lupa on hyväksytty toistaiseksi voimassaolevana ja on hylättävä vaadituilta osin KHO:n Finnpulp päätöksestä ilmenevän ympäristönsuojelulain oikeuskäytännön vastainen

Luvassa olisi tullut huomioida koko kaivoksen elinkaaren riskit ja vesienhoitosuunnitelman edellytykset.

Lupa on annettu toistaiseksi voimassa olevana, sen tarkistaminen on lainsäädännön perusteella hankalaa.

Lupaan on sisällytetty jälkiselvitysvelvoitteita asioissa, jotka kuuluvat lupaharkinnassa selvitettäväksi.

Lupa pitää hylätä, koska YVA on oleellisesti puutteellinen

Kaivokselle on tehty YVA, mutta mineraalien kemiallisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole arvioitu. YVasta puuttuu keskeisimpiä haittavaikutuksia.

Kaivannaisjätteiden YVA on BATia ja YVAssa ei ole käsitelty kaivannaismineraalien vaikutuksia, varsinkaan kaivoksen sulkemisen jälkeen

Jo vuoden 2009 BREF dokumentissa kerrotaan, että ympäristövaikutusten arviointi (environmental impact assessment) on BATia. BREF 2009_Exec. summary s. xi, leike on kohdassa BAT.

Lupa pitää hylätä vesilain vastaisena

Vesilain intressivertailu

Intressivertailua ei ole suoritettu. Haitat vesitöissä. Luonnolle ja naapureille erityisesti ja ainakin pitkäaikaisesti ylittävät ilmeisen rajalliset hyödyt toiminnanharjoittajalle.

Vesistöalueen ympäristönladun heikkeneminen

Vesistöalueen ympäristönladun ja kalojen ladun heikkeneminen ovat korvattavia haittoja kiinteistöille.

Lupa tulee hylätä, koska hankeen ympäristö- ja vesilupaa ei ole tarkasteltu kokonaisuutena koko kaivostoiminnan kanssa.

Lupalausunnoissa on selitetty Yhtiön muiden kaivosten vaikutuksia, joita olisi tullut tarkastella kokonaisuutena. Tästä on louhimoiden kohdalla ennakkopäätös. Toiminnasta syntyy rikastus ja vedenpuhdistusjätettä, joka menee toiselle kaivoksella. Näiden jätteiden ominaisuuksia ja vaikutuksia ei ole selvitetty.

Lupa pitää hylätä Naapuruussuhdelain vastaisena

Pitkäaikaiset haitat kohdistuisivat naapureihin vesivaikutuksina ja todennäköisesti myös pölynä rakenteiden rikkoutuessa.

Vesistöhaitta

Vesistön ja kalojen ladun heikkeneminen ovat merkittäviä haittoja naapureille.

Maanotosta tulisi myös kohtuuton haitta maankäytölle ja ympäristövaikutuksia.

Lupa pitää hylätä johtuen kuulutus- ja kuulemisvirheistä koskein tosiasillisia ympäristövaikutuksia pitkienkin aikojen kuluessa

Luvan osittainen palauttaminen

Lupa tulee pääosin palauttaa AVI:lle ohjauksella, että hylkäämisperusteluissa esitetyt asiat, kuten kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset käsitellään lain edellyttämällä tavalla. Hakija tulee velvoittaa valitsemaan kestävämpi lähestymistapa eli suunnitella jätteille kestävät ja lailliset käsittelyt.

Ympäristövaikutusten arviointi

Toiminnanharjoittaja on veloitettava tekemään kattava ja ajanmukainen ympäristövaikutusten arviointi käsittäen hylkäämisperusteluissa esitetyt asiat, kuten kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset sekä korvattavat haitat käsitellään lain edellyttämällä tavalla. YVAan valittava kestävämpi. Myös rikastushiekkojen ja sivukiven loppusijoitukselle tulee määrätä kattava ympäristövaikutusten arviointi huomioiden jätteiden loppusijoituksen pysyvään stabilointiin perustuvat eri vaihtoehdot. Perustelu edellisessä kohdassa. YVA tulee tehdä laillisesti kestäville vaihtoehdoille.

Luvan määräaikaisuus

Lupa tulee muuttaa määräaikaiseksi korkeintaan kolmen vuoden ajaksi ja uusi lupahakemus tulee jättää viimeistään vuosi ennen määräajan täyttymistä. Korostamme, että luvan hyväksyminen ei ole laillisesti, ekologisesti tai sosiaalisesti kestävä. Mikäli lupa jätettäisiin kuitenkin voimaan, tulisi lupa tarkistaa kokonaisuudessaan rakentamisvaiheen jälkeen.

Tarkkailu

Kaivannaisjätteiden suotovesille tulee määrätä tarkkailu jätealueiden sisällä sekä kohdissa, joissa vedet päätyvät pinta- ja pohjavesiin

EU-normien tarkkailupisteet tulee määrätä alkaen Seurujoen vuotavien vanhojen pintavalutuskenttien rannoista, Loukisen purkupaikalta ja haitallisten vesien vuotokohdista, erityisesti ympärysojilta, EU-ohjeiden mukaisesti, jotta nähdään ettei luvattomia sekoittumisvyöhykkeitä muodostu.

Pölylaskeumasta aiheutuva metallien, arseenin, sekä suola-aineiden erityisesti sulfaatin, magnesiumin, litiumin ja strontiumin, kloridin, fluoridin ja bromidin sekä asbestimineraalien ja kuitujen päästö on selvitettävä ja sille on asetettava rajat.

Mikäli edellisistä yksityiskohtaisista määräysvaatimuksista ei määrätä voimaan jääviä lupamääräyksiä lupaan, pyydetään määräämään näitä koskeva selvitysvelvollisuus lupaan sen seuraava tarkistusta varten.

Menettely on välttämätön vesipuitelidirektiivin noudattamiseksi ja se on syytä olla lupamääräyksissä, jotta ELY-keskus huomioisi sen tarkkailuohjelmaa hyväksyessään. Terrafamen tarkkailun suhteen asiassa jouduttiin käymään vuosien oikaisuprosessi, kun ELY ei halunnut noudattaa kyseistä ohjetta.

LIITTEET

LIITE 1. Valituksenalainen lupa 85/2025

LIITE 2. Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piirin säännöt

LIITE 3. Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry:n säännöt

LIITE 4. Rajat Lapin kaivoksille ry:n säännöt

LIITE 5. Villilohi – yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry:n säännöt

LIITE 6. PSAVI 44/2021, Sotkamon hopeakaivoksen päätöksessä nro 155/2020 tarkoitetun toiminnan osittainen aloittaminen muutoksenhausta huolimatta, Sotkamo. Kainuun ELY-keskuksen lausunto s. 7, päätös s. 14.

LIITE 7. Ympäristölupahakemuksen 15.4.2024 Liite 5. Tihkupintaselvitys: 5.1
Pohjavesivaikutteisten kohteiden selvitys 2022, 5.2 Tihkupinnan tarkistus 2023. Envineer Oy
/ Agnico Eagle Finland Oy.

LIITE 8. Brand, Peter W. Kittilän kaivoksen toiminnan olennainen muuttaminen ja uuden
CIL3-rikastushiekka-altaan rakentaminen: Yleistä Kittilän kaivoksen ympäristörakenteista,
vuonna 2015 tapahtunut NP3-altaan pohjan vuoto. 23.7.2025.

LIITE 8.1. Kaatopaikan tiivistysrakenteet. 2002. Ympäristöopas 36, Editä Prima Oy.

LIITE 8.2. Kittilän kaivoksen ympäristölupahakemus, LIITE 3.6

Suunnitelmaselostuksen LIITE 5. Laadunvalvontasuunnitelma

LIITE 8.3. Kortelainen, Antti. 2012. Kumibitumipohjaisien geomembraanien
asentamisen laadunvalvonta. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

LIITE 8.4. Siplast/Icopal. Teranap 331 TP / 431 TP / 531 TP / 631 TP / GTX 300
Waterproofing of environmental protection works.

LIITE 8.5. Villilohi ry tietopyyntö ELY-keskus 24.1.2023

LIITE 9. Selvitys sulfaatin vaikutuksista vesistöissä ja sen liitteet.

LIITE 10. Selitys ja täydennys 27.11.2024, ympäristölupahakemuksen liite. Agnico Eagle
Finland Oy.

LIITE 11. Täydennys 21.5.2024, kohta 93. Agnico Eagle Finland Oy.

LIITE 12. Tihkupintaselvitys 2024. Huvikummun luonto- ja koirapalvelu Oy / Agnico Eagle
Finland Oy.

LIITE 13. Tarkennus hakemukseen.docx, Yhtiön ja PSAVI:n sähköpostikeskustelusta
17.2.2025

LIITE 14. Natunen, Jari. 2022. Kaivosjäteraportti, Suomen luonnonsuojeluliitto.

LIITE 15. Selvitys asbestimineraaleista.

LIITE 16. Natunen, Jari. Kaivannaisjätteiden ongelmat yleisesti

VAKUUDEKSI

24.7.2025

SUOMEN LUONNONSUOJELULIITON LAPIN PIIRI

Saara Laivamaa
Puheenjohtaja

Sissi Piisilä
Toiminnanjohtaja

Rajat Lapin kaivoksille

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta - MiningWatch Finland ry

Villilohi – yhteistyöverkosto vaelluskalojen puolesta ry